Ազգ
Azg armenian daily
5 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1997 ՈՒՐԲԱԹ #169 (1423)

Հայ-ռուսական համաձայնագիրը՝ երկրորդ հարված Ադրբեջանին

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ալիեւի Մոսկվա կատարած այցի ժամանակ Ադրբեջանի եւ Ռուսաստանի ձեռք բերված ռազմավարական համագործակցությունը Ռուսաստանի եւ Հայաստանի միջեւ նոր համաձայնագրի ստորագրումից հետո, կարելի է ասել, կորցրեց իր իմաստը, հայտարարել է «Ազատություն» ռադիոկայանի մեկնաբանը: Դա երկրորդ հարվածն էր ադրբեջանա-ռուսական համագործակցությանը: Ըստ ռադիոկայանի, առաջին հարվածը «Բյափազն» էր:

ԱՄՆ-ի առանձնապես կարեւոր գործերով դեսպանը «Մուսավաթ» թերթի թղթակցին հաղորդել էր, որ 907 լրացումը կարող է չեղյալ հայտարարվել միայն հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորումից հետո: Ամերիկացի դիվանագետն ասել է, որ ԱՄՆ-ի համար ժողովրդավարությունը նույնքան կարեւոր է, որքան տնտեսական շահերը, եւ այդ հարցը պարզորոշ մեկնաբանվել է Ալիեւի Վաշինգտոն կատարած այցի ժամանակ: Ադրբեջանի ղեկավարի այցի ընթացքում ԱՄՆ-ում քննարկված երրորդ կարեւոր հարցը այդ կովկասյան հանրապետությունում առկա խոշորամասշտաբ կոռուպցիան էր: Հավանաբար հենց այդ պատճառով էլ Ադրբեջանի ղեկավարությունը վերջին օրերս անխնա պատերազմ է սկսել կաշառակերների, գողերի, ժողովրդական ունեցվածքը հափշտակողների դեմ:

ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ալիեւ. Թույլ չեմ տա երկրորդ հայկական պետություն
Տեր-Պետրոսյան. Ղարաբաղը երբեք Ադրբեջանի տարածք չի լինի

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ինչպես հաղորդել է «Ազատություն» ռադիոկայանը, հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորումը ճգնաժամային փուլ է թեւակոխել: Դա, բնականաբար, կապված է Լեռնային Ղարաբաղում նախագահական ընտրությունների անցկացման հետ: Երկու կողմերն էլ անհողդողդ են իրենց դիրքորոշումներում: Նախագահ Ալիեւը կրկին հայտարարել է, թե թույլ չի տա երկրորդ հայկական պետության ստեղծում Ադրբեջանի տարածքում: ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի գերմանացի դիվանագետ Լամբախի հետ կայացած հանդիպման ժամանակ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հայտարարել է, որ Լեռնային Ղարաբաղը երբեք Ադրբեջանի տարածք չի լինի:

Հայտնի է, որ Լեռնային Ղարաբաղի ղեկավարները մերժել են համանախագահների առաջարկած պլանը: Նախագահի թեկնածուներից մեկը՝ արտգործնախարար Արկադի Ղուկասյանը (հաղորդումը եթեր է տրվել մինչ նախագահական ընտրությունները.- Արմենպրես) հաղորդել է, որ ԵԱՀԿ-ի շրջանակներում հաշտության բանակցությունները կարող են շարունակվել նախագահական ընտրություններից հետո:

Այդ հայտարարություններից ակներեւ է, որ թե Հայաստանը եւ թե Ղարաբաղի հայերը անզիջում դիրք են դրսեւորում: Դա կասկածի տակ է դնում հաշտության բանակցությունները վերսկսելու հարցը:

Իրենց չարդարացրին Կովկասում առկա «սպառազինությունների» վերաբերյալ ԱՄՆ նախագահի կողմից Սենատին հաշվետվություն ներկայացնելու մասին կանխատեսումները:

Հայտնի է, որ իր աշխատանքն է աշխուժացրել Հայաստանի, Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի ներկայացուցիչներից կազմված եռակողմ հանձնաժողովը՝ Հայաստանին ռուսական զենքի ապօրինի մատակարարումների հարցի շուրջ: Հանձնաժողովի անդրանիկ նիստն անցկացվելու է Մոսկվայում: Այժմ արդեն հայտարարություններ են երեւացել այդ հարցի հետաքննման օբյեկտիվության վերաբերյալ: Միեւնույն ժամանակ նշվում է, որ ուկրաինական զենք է մատակարարել Ադրբեջանին:

Մինսկի խմբի համանախագահներից ոչ մեկը, մասնավորապես ոչ Ռուսաստանը, ոչ էլ ԱՄՆ-ը առայժմ չեն շտապում ներգործել Հայաստանի վրա:

ՂԱՐԱԲԱՂ

ԼՂՀ Ազգային ժողովի նախագահը հրաժարական տվեց

Սեպտեմբերի 4-ին ԼՂՀ ԱԺ նախագահ Արթուր Թովմասյանի նախագահությամբ գումարվեց ԼՂՀ օրենսդիր մարմնի արտահերթ նիստը: Պատգամավորները քննարկեցին միակ հարցը՝ ԱԺ նախագահի հրաժարականի մասին: Առաջարկություն եղավ այն հետաձգել մինչեւ ԼՂՀ նորընտիր նախագահի հանդիսավոր երդման արարողության ավարտը: Սակայն խորհրդարանի խոսնակը պնդեց բավարարել ներկայացված դիմումը՝ 1997-ի սեպտեմբերի 1-ին ԼՂՀ նախագահական արտահերթ ընտրություններում եւ մասնավորապես Մարտունու շրջանի հայրենի Ճարտար գյուղի թիվ 24 ընտրատարածքում անհաջողության հասնելու պատճառով, ԼՂՀ ԱԺ նախագահի պարտականություններից իրեն ազատելու մասին: Խորհրդարանը քվեարկությամբ՝ 23 կողմ, 1 դեմ, 2 ձեռնպահ, ընդունեց ԼՂՀ ԱԺ-ի նախագահի հրաժարականը: Դրանով ԼՂՀ խորհրդարանը ավարտեց իր արտահերթ նիստը: Վ. Ա.

Բաքու. Քրեական գործ «Ղարաբաղում նախագահի ընտրողների դեմ»

ԲԱՔՈՒ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում անցկացված նախագահական ընտրությունները սեպտեմբերի 3-ին քննարկվել են Ադրբեջանի նախագահին առընթեր Անվտանգության խորհրդի ընդլայնված նիստում, որը վարում էր Հեյդար Ալիեւը: Ավելի ճիշտ, ինչպես ANS-press գործակալությունն է վկայում, խորհրդակցությունում քննարկվել է «ինքնակոչ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում այսպես կոչված «նախագահական ընտրությունների» անցկացման փաստի առնչությամբ Ղարաբաղի հայ անջատողականների» դեմ քրեական գործ հարուցելու հարցը:

Անվտանգության խորհրդի նիստում քննարկվել են նաեւ «Հայաստանին մեծ քանակությամբ ռուսական զենքի մատակարարման մասին», ինչպես նաեւ «Հայաստանի եւ Ռուսաստանի նախագահների միջեւ ստորագրված «Բարեկամության պայմանագրի» մասին» հարցերը: Գործակալությունն այս առնչությամբ լրացուցիչ տեղեկություններ չի հաղորդել:

Լին Պասկոն ոչ թե ԱՄՆ «հատուկ բանագնաց Ղարաբաղում», այլ ղարաբաղյան բանակցություններում

Սեպտեմբերի 3-ին Արմենպրես գործակալությունը, վկայակոչելով ԱՄՆ-ի դեսպանատան մամուլի ծառայությունը, տարածել է մի հաղորդագրություն (այն լույս էր տեսել նաեւ «Ազգ»-ում) «Լին Պասկոն՝ Քլինթոնի հատուկ բանագնաց Ղարաբաղում» վերնագրով, ուր տեղ են գտել լուրջ վրիպումներ: Ըստ այդ հաղորդագրության, ԱՄՆ-ի նախագահ Քլինթոնը մտադիր է նշանակել հատուկ բանագնաց Լեռնային Ղարաբաղում՝ դեսպանի կարգավիճակով, ինչը չի համապատասխանում իրականությանը:

Ստորեւ ներկայացնում ենք ԱՄՆ-ի դեսպանատան տարածած հաղորդագրության ճիշտ թարգմանությունը:

«Սեպտեմբերի 2-ին, ԱՄՆ-ի նախագահ Քլինթոնը հայտարարել է, որ մտադիր է Լեռնային Ղարաբաղի բանակցություններում ԱՄՆ-ի հատուկ բանագնաց Լին Պասկոյի թեկնածությունը առաջարկել դեսպանի դիվանագիտական աստիճան շնորհելու համար:

Պասկոն ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ամերիկյան համանախագահն է, որը աշխատում է Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ Լեռնային Ղարաբաղի վերաբերյալ հակամարտության կարգավորման շուրջ:

Սպիտակ տան հայտարարության մեջ ասվում է, որ որպես Լեռնային Ղարաբաղի հարցերով հատուկ բանագնաց, Պասկոն ԱՄՆ-ի կառավարության գլխավոր պաշտոնյաներից է, որը պատասխանատու է նախկին Խորհրդային Միության տարածքում հակամարտություններում ԱՄՆ-ի քաղաքականության եւ ընդգրկվածության համար: Նա պարբերաբար խորհրդակցություններ է ունենալու Ռուսաստանի կառավարության եւ եվրոպական դաշնակիցների հետ՝ նրանց աջակցությունը ապահովելու համար»:

ԹԵԺ ԿԵՏ

«Համասը» 3 ռումբ պայթեցրեց Երուսաղեմում

4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, BBC, DW: Երուսաղեմի կենտրոնում այսօր 3 ռումբ պայթեց: Իսրայելի իշխանությունների հաղորդման համաձայն, զոհվեց 8 մարդ, այդ թվում նաեւ 3 մահապարտ գրոհայիններ: Շուրջ 140 մարդ վիրավորվել է: Պայթյունները տեղի ունեցան Երուսաղեմի հրեական մասի առեւտրական թաղամասում: Լրատվական գործակալությունները հաղորդագրություններ են ստացել, որ պայթյունների պատասխանատվությունն իր վրա է վերցրել «Համաս» շարժումը: «Համասի» ներկայացուցիչներն Իսրայելից պահանջել են 10 օրվա ընթացքում՝ մինչեւ սեպտեմբերի 14-ը, ազատ արձակել իրենց կազմակերպության բոլոր ձերբակալված զինյալներին, հակառակ դեպքում պայթյունները կշարունակվեն այնքան ժամանակ, մինչեւ Իսրայելը ազատ չի արձակի բանտերում պահվող «Համասի» գրոհայիններին: Իսրայելի իշխանությունները հայտարարեցին, որ այսօրվա պայթյունները վտանգել են խաղաղության բանակցությունների ապագան: Մեկ շաբաթ հետո այցով Իսրայել է ժամանելու ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթը: Պաղեստինի ինքնավարության առաջնորդ Յասեր Արաֆաթը խստորեն դատապարտեց այսօրվա ահաբեկչությունը: Իսկ Իսրայելը կրկին փակեց Արեւմտյան ափի եւ Գազայի հատվածի սահմանները, որոնք վերաբացվել էին այս շաբաթվա սկզբին:

Նախարարը շատ է ոգեւորվել մոսկովյան հաջողությունից

Այսուհետ ՀՀ կառավարությունը խոստանում է էլ ավելի ընդարձակել իր շփումները զանգվածային լրատվամիջոցների հետ, ամեն շաբաթ համապատասխան խորհրդակցություններից հետո հրավիրելով մամուլի ասուլիս: Երեւի թե պատահական չէ, որ հանդիպումների նախատեսված շարքն ազդարարվեց հատկապես ՀՀ էներգետիկայի նախարար Գագիկ Մարտիրոսյանի ճեպազրույցով: Ինչպես հայտնի է, օգոստոսի 30-ին, Ռուսաստանի «Գազպրոմ» բաժնետիրական ընկերության շենքում կնքվեց «Հայռուսգազարդ» փակ բաժնետիրական ընկերություն ստեղծելու հիմնադիր պայմանագիր: «Գազպրոմի» վարչության նախագահ Ռեմ Վյախիրեւի, ՀՀ էներգետիկայի նախարար Գագիկ Մարտիրոսյանի, ինչպես նաեւ՝ 1992-ին ԱՄՆ Ֆլորիդա նահանգում հիմնադրված ԻՏԵՌԱ միջազգային էներգետիկական կորպորացիայի պրեզիդենտ Իգոր Մակարովի ստորագրած փաստաթուղթը, ինչպես իր նյութական արտահայտությամբ, այդպես էլ նշանակությամբ այսօր դիտվում է որպես աննախադեպ մի գործարք մեր հանրապետության էներգետիկ համակարգի գոյության ընթացքում: Հենց սրանով է բացատրվում այն իրողությունը, որ ստորագրման արարողությանը մասնակից էին ՀՀ պետական պատվիրակության ղեկավար Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, ՀՀ ԱԳ նախարար Ալեքսանդր Արզումանյանը, ՌԴ-ում ՀՀ դեսպան Գագիկ Շահբազյանը եւ այլք: Հայտնի է, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հատուկ գոհունակությամբ է արտահայտվել գործարքի վերաբերյալ. «Կարեւոր ռազմավարական նշանակություն ունենա «Արմռոսգազ» համատեղ ձեռնարկության հիմնադրման մասին էներգետիկայի բնագավառում ստորագրված համաձայնագիրը: Ընդ որում, ձեռնարկությունը ոչ միայն կլուծի ռուսական գազի առաքումը Հայաստան, այլեւ Թուրքիա եւ Միջին Արեւելք տրանզիտի խնդիրներ»:

«Հայռուսգազարդ» ընկերության հիմնադիր կապիտալը կազմում է 270 մլն դոլար: Հայկական եւ ռուսական կողմերի փայաբաժինները կազմում են 45-ական տոկոս, իսկ մնացյալ 10 տոկոսը պատկանում է ԻՏԵՌԱ միջազգային էներգետիկ կորպորացիային: Ինքնըստինքյան հասկանալի է դառնում, որ ասված ու չասված այս ամենը լրիվ

կերպով հիմնավորում են Գագիկ Մարտիրոսյանի «հաղթողի կեցվածքի» ձեւավորումը եւ այն հանգամանքը, որ հենց իր խոսքով արտահայտվեց հայաստանցի պաշտոնյաների ծրագրված ասուլիսների սկիզբը: Դա տեղի ունեցավ նախարարի եւ լրագրողների միջեւ երկխոսության ընթացքում:

Պարզվեց, որ Գագիկ Մարտիրոսյանը, իր իսկ վկայությամբ, ոչնչից եւ ոչ մեկից չի վախենում, քանի որ աշխատող մարդ է: Նա չի խրտնում կառավարական շքեղ մեքենա նստելիս եւ գտնում է, որ ղեկավարը եւ առավել եւս նախարարը պետք է ունենա ոչ միայն մեքենա, այլեւ բարվոք աշխատասենյակ, ռացիա եւ նույնիսկ որոշակի գումար «Marlboro» գնելու համար: Համոզված է, որ մեքենան նախ եւ առաջ փոխադրամիջոց է (եւ ոչ թե շքեղություն), սակայն անթույլատրելի է համարում երթեւեկել, օրինակ, «Երազով»:

Տես էջ 2

Շեւարդնաձեն նեղացել է Ռուսաստանից

4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն չեղյալ հայտարարեց իր այցելությունը Մոսկվա: Ենթադրվում էր, որ Վրաստանի նախագահն այս շաբաթվա վերջին մասնակցելու էր Մոսկվայի 850-ամյակին նվիրված տոնակատարություններին: Այժմ Վրաստանի պատվիրակությունը Մոսկվայում կգլխավորի Թբիլիսիի քաղաքապետ Աբաշիձեն: Նախագահի մամլո քարտուղարը նշեց, որ Շեւարդնաձեն խիստ զբաղված կլինի այդ օրերին, սակայն ավելացրեց նաեւ, որ գոյություն ունեն եւս մի շարք պատճառներ, որոնք թույլ չեն տալիս Վրաստանի ղեկավարին գտնվել Մոսկվայում: Մամլո քարտուղարը հստակ հասկացնել տվեց, որ այդ հանգամանքներից մեկը Ռուսաստանի իշխանությունների հետ անհամաձայնությունն է:

Վրաստանի դրամահատարանից կողոպտվել է 160 կգ ոսկի

ԹԲԻԼԻՍԻ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սեպտեմբերի 3-ին կողոպտվել է Վրաստանի ազգային դրամահատարանի պահեստային շենքերից մեկը, ուր պահվում էին վերամշակման համար գերմանական «Հերաուս» ֆիրմային ուղարկվելու պատրաստ ոսկի պարունակող մնացորդները: Ինչպես հաղորդում է «Կավկազպրես» գործակալությունը, նախնական տվյալներով, անհայտ անձինք տարել են մոտ 160 կգ ոսկի ավելի քան 1 մլն լարի արժողությամբ (մոտ 800 հազար դոլար): Տեղազննությունը ցույց է տվել, որ կողոպտիչները պահեստ են ներթափանցել օգտագործելով տեխնիկական միջոցներ:

ԱԶԳ

տեղական

ԱԶԳ

Ներդնողներ կլինեն, եթե խանգարողները քիչ լինեն

Արմեն Բայբուրդյանը շնորհավորեց Ար. Ղուկասյանին

Հայաստանի արտգործնախարարի նոր տեղակալ Արմեն Բայբուրդյանը երեկ հանդիպեց լրագրողներին եւ ծանոթացրեց իր կատարելիք աշխատանքներին: Մասնավորապես հայտնի դարձավ, որ նա պետք է զբաղվի Ասիայի, Աֆրիկայի, Օվկիանիայի, Հյուսիսային, Կենտրոնական եւ Հարավային Ամերիկայի երկրների համակարգմամբ, ինչպես նաեւ իրավապայմանագրային հարցերով: Նախարարի տեղակալը իր պարտքը համարեց գնահատել

Հայաստանի ու Չինաստանի, Ճապոնիայի, Հնդկաստանի, Ինդոնեզիայի, ինչպես նաեւ ԱՄՆ-ի հետ հարաբերությունները: Գրեթե բոլոր արեւելյան երկրների հետ հարաբերությունները գնահատվեցին «նոր հեռանկարներ են բացվում», «նոր էջ է բացվում» արտահայտություններով, իսկ հայ-ամերիկյան հարաբերությունները՝ «վերընթաց ուղով են զարգանում»:

Արմեն Բայբուրդյանը կարեւորեց ներդրումների խնդիրը եւ գոհունակությամբ հայտնեց, թե ամերիկյան «Էքսիմ» բանկը իր ցուցակի մեջ է մտցրել նաեւ Հայաստանի անունը, ինչը փաստորեն ԱՄՆ-ի կողմից երաշխավորում է ՀՀ-ում ներդրումներ կատարելու համար բարենպաստ պայմանների առկայությունը: Դրա հիման վրա էլ փոխնախարարը որակական փոփոխություն է ակնկալում: Փաստորեն, Հայաստանը ճանաչվել է վարկունակ երկիր, ընդ որում տվյալ դեպքում վարկի սահմանները, ըստ փոխնախարարի, չեն նշվել: Մեր այն հարցին, թե նախարարությունները որքանով են խոչընդոտում արտերկրից եկած առաջարկները, փոխնախարարը պատասխանեց, թե հայ դիվանագետները իսկապես լուրջ աշխատանք են տանում դեպի Հայաստան ներդրումները խրախուսելու ուղղությամբ...

«Իսկապես դժվարությունները առկա են, բայց կան սուբյեկտիվ եւ օբյեկտիվ պատճառներ», ասաց նա եւ ստեղծված իրավիճակը բացատրեց այն հանգամանքով, որ Հայաստանն այդ բնագավառում մեծ փորձ չունի:

Նրա կարծիքով, ստեղծված մեխանիզմները բյուրեղացման կարիք ունեն, որպեսզի ներդնողների համար ավելի նպաստավոր պայմաններ ստեղծվեն: Նա համաձայնեց, որ այդ խնդրում բյուրոկրատական դժվարություններն առկա են:

Անդրադառնալով ԼՂՀ նոր նախագահի ընտրությանը, նա արտգործնախարարության անունից շնորհավորեց Արկադի Ղուկասյանին: Փոխնախարարը տեղեկացրեց, թե ՀՀ ԱԳՆ-ն իր խողովակներով միջազգային ասպարեզում փորձում է արմատավորել այն գաղափարը, թե Լեռնային Ղարաբաղում նախագահական ընտրությունը ոչ միայն բնական ընթացք է, այլեւ անհրաժեշտություն, քանի որ Լեռնային Ղարաբաղը բանակցություններում պետք է ներկայանա ժողովրդի մանդատը ստացած ղեկավարով: Բացի այդ, ըստ Բայբուրդյանի, դա մի նոր փուլ է ժողովրդավարության տեսակետից: Ինչ վերաբերում է քարոզչական պատերազմին, ապա ըստ նրա այդ ընթացքը զգում է մանրնթացություններով, քարոզչական աշխատանք տարվում է, բայց դա պետք է ուժեղացվի եւ դառնա մշտական գործընթաց:

[illegible] ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Սկիզբը էջ 1

Բնականաբար, բարձր գնահատականի չի արժանացնում իրենց ուղղված ծաղրանկարները, սակայն օգուտի առումով միլիոնավոր դոլարի համարժեք բան է համարում մի հաջողակ հոդվածի լույսընծայումը:

Առուլիսի մեկը, ինչպես եւ սպասվում էր, «Հայռուսգազարդի»

Նախարարը շատ է ոգեւորվել մոսկովյան հաջողությունից

ստեղծման պայմանագիրն էր, «որը թույլ կտա նախատեսված հինգ տարիների փոխարեն գազի խնդիրը Հայաստանում լուծել երկու տարվա ընթացքում»: Գործարքի մեջ մեր երկիրը մտել է իր փայաբաժնի (45 %)՝ 121.5 մլն դոլարի չափով, ինչի դիմաց, ի դեպ, ստիպված է եղել «գործի մեջ դնել» ողջ գազային համակարգը: Հետաքրքիր է, որ նախկինում հանրապետության «ողջ գազային համակարգը» գնահատվել է ոչ թե 121.5 մլն, այլ 270 մլն դոլարի չափով:

Գագիկ Մարտիրոսյանն իր խոսքի մեջ առանձնապես չծանրացավ Հայկական ԱԷԿ-ի եւ հեռանկարային նոր ատոմային բլոկների հարցի վրա, նշելով միայն, որ «Հայռուսգազարդի» ստեղծման շնորհիվ հանրապետության էներգակիր հզորությունները կարող են ձեռք բերել ԱԷԿ-ին «համարժեք նշանակություն»: Ի դեպ, ներկայումս մեր [illegible] մի «գազային խաղաղություն» ի տարբերություն նախկին բագրատյանական «ԱԷԿ-ՊԸԷԿ պայքարի»: Հենց այդ համատեքստում է ընկալվում Գագիկ Մարտիրոսյանի դիրքորոշումը կապված իր հանրապետության [illegible] ղեկավարի տեղակալ լինելու եւ այդ ժամանակների հետ: Ներկայիս նախարարը հարկ համարեց հայտնել, որ կառավարման նշված օղակում, լինելով Հրանտ Բագրատյանի տեղակալ, միեւ իր պարտքն է համարել խոսել եղած էներգակիրների բնակչության կողմից ազատ ընտրության իրավունքի օգտին: Կարծում է չի կարելի բարձր փոխ փաստել մեկ էներգակիր, չհամարելով ոչ մի այլընտրանք: Առավել եւս, որ նախկինում բնակչության 80 տոկոսը հենց գազի սպառող էր:

Գագիկ Մարտիրոսյանն առանձնապես չանդրադարձավ նաեւ Հայաստանի տարածքով Ռուսաստան-Թուրքիա գազամուղի շինարարության հարցին, որի անհրաժեշտությունը, ինչպես հայտնի է, հատուկ կերպով շեշտված է «Հայ-ռուսական համաձայնագրում», ստորագրված Մոսկվայում օգոստոսի 29-ին Բորիս Ելցինի եւ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի կողմից:

Բայց եւ այնպես, նա պարտաճանաչ համարեց նշել, որ ՀՀ էներգետիկայի նախարարությունը միակն է հանրապետության նախարարությունների շարքում, որն ունի հստակ եւ իրականացվելիք ծրագիր առնվազն մինչեւ 2010 թիվը: Խոսելով էլեկտրաէներգիայի սպառման նոր գնացուցակի դրույթների մասին, նախարարը արձանագրեց այն փաստը, «որ սահմանված դրույքաչափերը էժան են»: Ըստ նրա կանխատեսումների, առաջիկա 3-4 տարիների ընթացքում հիշյալ չափերը պատկերավոր ասած կհասնեն իրենց նորմալին: Ընդհանրապես [illegible] մեջ ձեւավորված է «[illegible]» կոչվածի մասին յուրահատուկ մի պատկերացում, համաձայն որի շուկայական հարաբերությունների հաստատումը եւ ամրապնդումը շատ ավելի կարեւոր են սեփական երկրի բնակչության սոցիալական վիճակից: Բացառապես հաշվի չի առնվում ազգաբնակչության անվճարունակության հանգամանքը եւ փոխարենը կարեւորվում է ծեծված «կարգապահությունը»:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

2-ՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏ

Գերիների շիրիմներ գործարանային թափոնների տակ

Խորհրդային Միության փլուզումից հետո այլեւս անիմաստ դարձավ ժողովրդին հայտնի, սակայն պաշտոնապես փակ [illegible] տեղեկատվության պահպանումը: Ահա այդպիսի մի տեղեկատվություն, որ վերաբերում է Հայրենական պատերազմի ժամանակ Երեւանում գտնված գերմանացի գերիներին: Ի դեպ, ոչ թե նախկին Պետանվտանգության կոմիտեի պահոցներից, այլ ըստ ականատեսների, որոնք թե՛ պատերազմյան եւ թե՛ հետպատերազմյան տարիներին շփումներ են ունեցել գերեվարվածների հետ:

1941-49 թթ. Երեւանում Ներքին գործոց նախարարության ենթակայության տակ եղել է, այսպես կոչված 115 վարչությունը, որն իր բաժանմունքներն ուներ Հայաստանի մի շարք շրջաններում ու վերահսկում էր պատերազմում գերեվարվածներին: Երեւանում որպես վարչության կենտրոն եւ կալանավայր է ծառայել այժմյան Քանաքեռի ալյումինի գործարանի տարածքը:

Ըստ ականատեսների, այդ կալանավայրում պահվել են ոչ միայն գերմանացի, այլեւ ռումինացի, հունգարացի, իտալացի գերիներ: Նրանց մեջ եղել են նաեւ ինժեներներ, գիտաշխատողներ, արհեստավորներ ու քաղաքացիական այլ մասնագետներ, որոնց երկրները գրավված լինելով կամա թե ակամա զինվորագրվել են գերմանական բանակին եւ հայտնվել ռազմական գործողությունների թատերաբեմում:

Երեւանում գերիները հիմնականում կատարել են սեւ, ժամանակիր աշխատանք: Այդ աշխատանքի արդյունքն է քաղաքի հյուսիսային մարզերի հետ կապող Թբիլիսյան խճուղին: Նրանք մասնակցել են «Հաղթանակ» կամրջի կառուցմանը, զարմանալի որակով պատրաստել դեպի Հաղթանակի զբոսայգի տանող ճանապարհի եզրային դարվանդները:

Գերիները պատրաստել են փայլփլուն զարդեր ու մանկական գրավիչ խաղալիքներ, ժողովրդի հետ շփումների պահերին դրանք փոխանակել սեւ հացով: Շատերն այդ գոյապայքարում չեն դիմացել: Մահացածների համար գերեզմանատեղ է ծառայել Հրազդանի կիրճը: Քանաքեռի ալյումինի գործարանի պարտպին հարող տարածքում գործարանային թափոնների տակ էլ թաղված են տարբեր ազգության 267 գերիներ: Հայտնի պատճառներով թաղման ծիսակատարություն չի եղել, գերեզմանափոսերն էլ խոր չեն փորվել: Մինչեւ այսօր էլ նշված տեղանքում պահպանվում են տուֆե բեկորներ, որոնց վրա սուր առարկայով փորագրված են խաչեր եւ հանգուցյալի մահվան օրն ու ամիսը:

Միայն վերջերս Գերմանիայի կառավարության ֆինանսավորմամբ Հայաստանի Հնությունների պահպանության վարչությունը նշված տեղանքում հուշաքար է կանգնեցրել: Հուշաքարի բացման արարողությունը նախատեսվում է առաջիկայում:

ՎԱՀԵ ԿՈՍՏԱՆԴՅԱՆ,
«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ

Եվրախորհրդի պատվիրակությունը Երեւանում

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Սեպտեմբերի 4-ին Եվրոպայի խորհրդի իրավաբանական տնօրինության ղեկավար Պի դը Վելի գլխավորած պատվիրակությունը հանդիպեց ՀՀ արդարադատության նախարար Մարատ Ալեքսանյանի եւ ՀՀ գլխավոր դատախազ Հենրիկ Խաչատրյանի հետ:

Արդարադատության նախարարությունում քննարկվել են դատաիրավական բարեփոխումներն ապահովելու, օրենսգրքերի եւ օրենքների ընդունման, փորձաքննության, ուղղիչ-աշխատանքային հիմնարկները արդարադատության նախարարության ենթակայությանը հանձնելու, ինչպես նաեւ արդարադատության համակարգի զարգացման, կադաստրի, մասնավոր նոտարական գործունեություն ծավալելու հարցերը: Ուշադրության է արժանացել նաեւ կադրերի ուսուցման, պատրաստման եւ վերապատրաստման խնդիրը, որը կսկսի իրագործվել 1997-ի հոկտեմբերից եւ կավարտվի 1998-ի ապրիլին:

Պատվիրակության եւ ՀՀ գլխավոր դատախազի հանդիպման ընթացքում ընդգծվել է կազմակերպված հանցագործության, կոռուպցիայի եւ թմրաբիզնեսի դեմ պայքարում ինչպես Եվրախորհրդի անդամ, այնպես էլ նրա ծրագրերին մասնակցող մյուս երկրների իրավապահ մարմինների, հատկապես դատախազական ծառայությունների ջանքերի համակարգման եւ միասնականացման անհրաժեշտությունը:

Պարոն Պի դը Վելը տեղեկացրեց, որ Եվրախորհրդի իրավաբանական տնօրինության մասնագետները ներկայումս զբաղված են Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացվելիք մի շարք օրինագծերի, այդ թվում նաեւ «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի փորձաքննությամբ:

Ամբաստանյալը իրեն ճանաչեց թերթի էջում, հայհոյելով լքեց դահլիճը, սակայն բերման է ենթարկվելու

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «31-ի» գործով սեպտեմբերի 4-ի դատական նիստը չկայացավ դատարանի դահլիճից ամբաստանյալ Օֆելյա Ասիկյանի հեռանալու պատճառով: Վերջինիս վրդովմունքի առիթ ծառայեց օգոստոսի 30-ի «Առավոտ» օրաթերթում զետեղված ծաղրանկարը, որում ենթադրվում է, որ պատկերված է մերկ Օֆելյա Ասիկյանը: Ամբաստանյալը լրագրողների վրա լուսանկարներ բաժանելուց հետո հայտարարեց, որ եթե լրագրողը ներողություն չխնդրի իրենից, ապա ինքը կհեռանա եւ դատավարությունը կընդհատվի (հիշեցնենք, որ ամբաստանյալ Օֆելյա Ասիկյանի նկատմամբ խափանման միջոց է սահմանվել քաղաքից չբացակայելու ստորագրությունը):

Դատավոր Դավիթ Ավետիսյանը չփորձեց դահլիճում կարգուկանոն հաստատել եւ շարունակել դատավարությունը: Արդյունքում ամբաստանյալներ Օֆելյա Ասիկյանը եւ Սուսաննա Մակարյանը լրագրողների հասցեին անվայել արտահայտություններ անելով, հեռացան դահլիճից:

Անհրաժեշտ է նշել, որ վերոհիշյալ երկու ամբաստանյալների անհարգելի բացակայության պատճառով դատական նիստը բազմիցս հետաձգվել է, սակայն դատավոր Ավետիսյանը երբեւէ որեւէ միջոց չի ձեռնարկել այդ ուղղությամբ:

Դատական կոլեգիան նիստը հետաձգեց մինչեւ սեպտեմբերի 9-ը եւ որոշում կայացրեց ամբաստանյալներ Օ. Ասիկյանին եւ նրա որդուն Գագիկին բերման ենթարկելու մասին:

Սխալ չհասկացվենք

«Երեւան» տեղեկատվական կենտրոնից հրատարակության համար ստացել ենք հետեւյալ անդրադարձը, որը վերաբերում է նախապես մեր տպագրած նյութին ստացված նույն «Երեւան» կենտրոնից:

Սեպտեմբերի 3-ին «Ազգ» օրաթերթում տպագրված «Կորուստները ստիպված նվազեցվում են: Հավասը ստիպված կավելանա՞» էներգետիկ համակարգին վերաբերող հոդվածը որոշ տարընթերցման տեղիք է տվել: Մասնավորապես «Չար լեզուները ասում են՝ քաղցանցի մասնաճյուղի տնօրեն դառնալը պատկառելի գումար արժե» նախադասությունը: Փորձենք պարզաբանել. խոսքը վերաբերում էր 1995-ին ստեղծված բաշխիչ ցանցի 63 մասնաճյուղերին, որոնք 1997-ի ապրիլից վերակազմավորվեցին: Երեւանում գործող 12 կազմակերպությունները այսօր միավորված են «Երքաղէլցանց» ՊՁ-ի մեջ, որի տնօրեն Ռոբերտ Նազարյանը ապրիլի 11-ին է նշանակվել: Վերջինս քաղցանցի աշխատանքներում դրական բեկում է մտցրել, ինչն առանձնահատուկ նշված է մեր հոդվածում:

Սակայն չունենալով ստույգ փաստարկ (սա օրինապահ մարմինների խնդիրն է)՝ կարող ենք այսօր էլ (հենվելով ժողովրդի մեջ շրջող խոսակցությունների վրա) պնդել, պաշտոնների նշանակումները հաճախ կատարվում են ոչ միայն պրոֆեսիոնալ որակներից ելնելով, այլեւ՝ ինչ-ինչ այլ մոտիվներով թելադրված:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ /հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն /581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ — ԸՆԹԱՑԻԿ

ԲՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Անկախ հեռուստաընկերությունները մերժեցին «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» ԱԺ օրենքի նախագիծը

«Երեւան» մամուլի ակումբը սեպտեմբերի 4-ին Ժուռնալիստների միությունում կազմակերպել էր ՀՀ Ազգային ժողովի գիտության, կրթության, մշակույթի եւ երիտասարդության հարցերի մշտական հանձնաժողովի կողմից մշակված «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» օրենքի նախագծի քննարկումը: Ներկաներին նախապես տեղեկացվեց, որ օրերս սույն նախագծի քննարկումը, հեղինակների մասնակցությամբ, տեղի է ունեցել ՀՀ կառավարությանն առընթեր տեղեկատվության վարչությունում եւ արված դիտողությունների հիման վրա նրանք խոստացել էին որոշակի փոփոխություններ կատարել նախագծում: Քննարկման ընթացքում էր, երբ ներկաներից մեկը տեղեկացրեց, որ քննարկման դրված նախագծի վերջնական տարբերակը չէ. հանձնաժողովն արդեն որոշ ճշգրտումներ կատարել է եւ առաջիկա նստաշրջանում այն կներկայացվի բարեփոխված տեսքով: Այնուամենայնիվ, քննարկման սակավաթիվ մասնակիցները, հիմնականում անկախ հեռուստատեսությունների ներկայացուցիչներ, հուսադրված չէին ակնարկվող ճշգրտումներից եւ չընդհատեցին աշխատանքը:

Քննարկումը նախագծի հիմնավոր վերլուծություն չի կարելի համարել, թեկուզ այն պատճառով, որ բոլոր 48 հոդվածներից միայն մի քանիսը ուշադրության արժանացան, սակայն ընդգծվեց, որ այն միանշանակ [illegible] է հանրապետությունում գործող 25 անկախ հեռուստատեսությունների աշխատանքին: Եվ միայն այն նախագծով սահմանված հեռուստահաղորդումների [illegible] ուսումնական հաղորդումների հեռարձակումը մեկ երկրային հեռուստառադիոալիքով չի կարող գերազանցել եթերաժամանակի 1/3-ը (յուրաքանչյուր լեզվով օրական ոչ ավել, քան կես ժամ), իսկ լեզուների հեռարձակումը չի կարող գերազանցել հայերեն լեզվի հեռարձակման եթերաժամանակի 50 տոկոսը» (հոդված 4)՝ բավարար է, որ դիտողը իրենք զրկվեն արտասահմանյան հեռուստաֆիլմերից օգտվելու, հետեւաբար նաեւ գործելու հնարավորությունից: Նման բացատրվում էր այսպես. նոր ձեւավորվող անկախ հեռուստատեսությունները չեն կարող բացառապես տեղավորել ինքնուրույն հաղորդումներին, թարգմանությունը ժամանակ է պահանջում եւ անհնար է թարգմանաբար օրական գոնե վեց ժամ եթեր ապահովել, իսկ միաժամանակյա թարգմանությունը ֆինանսական մեծ ներդրումներ եւ տեխնիկական հագեցվածություն է պահանջում, որի հնարավորությունը չունեն: «Երեւան» մամուլի ակումբի վարչության նախագահ Բորիս Նավասարդյանը ներկաների ուշադրությունը հրավիրեց «պետական եւ հասարակական հեռուստաընկերություններ» ձեւակերպմանը, անթույլատրելի գտնելով, որ պետական իշխանության մարմիններից յուրաքանչյուրը հեռուստառադիոընկերություն ունենա, այն էլ պետական բյուջեից ֆինանսավորվող, չհամաձայնելով հատկապես «պետական» ձեւակերպման հետ. «պետականությունը իշխանության ճյուղերի հետ կապ չունի»:

Իսկ ինչպե՞ս վարվել ԱԺ նախագծի հետ: Ժամանակավրեպ համարելով այդ օրենքի նախագիծը, [illegible] ՀՀ [illegible] թյան մասին օրենքի ընդունումից առաջ նաեւ ավելորդ համարելով մի օրենքի վերամշակման վրա ժամանակ վատնելը, որի համար Ֆրանսիայից ու Նիդեռլանդներից բացի մոդել են ծառայել նաեւ Բելառուսիայի եւ Ղազախստանի նման «ամբողջատիրական» երկրների օրենքների նախագծերը, որոշվեց մերժել այն: Ընդհանուր կարծիքն այն էր, որ հեռուստատեսության մասին օրենքի ընդունումը դեռեւս վաղ է եւ այդ հարցին պետք է անդրադառնալ գոնե երեք տարի հետո, երբ ինչ-որ չափով կկայանան անկախ հեռուստատեսությունները, սոցիալ-տնտեսական հիմք կստեղծվի եւ այլն: Բայցեւ միաժամանակ պարզվեց, որ ՀՀ անկախ հեռուստատեսությունների խորհուրդը պատրաստվում է իր նախագիծը մշակել, տեղեկատվության վարչությունում քննարկման ժամանակ աշխատանքային մի նոր խումբ է ձեւավորվել. «Երեւան» մամուլի ակումբն իր հերթին շահագրգռված է նախագծի այլընտրանքային տարբերակ ներկայացնելու: Առաջարկվեց համախմբել այդ ուժերը «Երեւան» մամուլի ակումբում եւ նախաձեռնել աշխատանքը: «Եվրասիա» հիմնադրամի ներկայացուցիչը, որի ներկայությունը հուշում էր, որ հիշյալ կազմակերպությունը չգիտես ինչու ավելի շահագրգիռ է օրենքի ընդունմամբ, քան անկախ տեղական հեռուստատեսության աշխատակիցներն ու խորհրդարանականները, հուշեց, որ նախագիծը մշակելիս անհրաժեշտ է կապ պահպանել խորհրդարանի նախագահի ու հանձնաժողովի հետ, որովհետեւ ի վերջո նրանք են օրենքն ընդունողը: Ափսոս, որ ոչ պետական կառույցներից, խորհրդարանից, նախագծի հեղինակներից, պետական հեռուստատեսությունից, բացառությամբ տեղեկատվության վարչության [illegible] ոչ ոք չէր մասնակցում քննարկմանը: Մինչդեռ շահագրգիռ քննարկումը միայն երկու կողմերի հակադիր կարծիքների բախման դեպքում կարելի էր ակնկալել, այն ժամանակ գուցե ԱԺ մշտական հանձնաժողովի նախագիծը հիմնովին մերժելի չլիներ:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔ-ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Իմ սիրտը լեռներում է

Բարերարուհի Անուշ Մաթեւոսյանը շենացնում է հայրենիքը

Մշակույթի եւ կրթության բնագավառում սփյուռքի [illegible] որոշակի է դառնում նոր «[illegible]» դերն ու նշանակությունը: Ժամանակն է խոսելու եւ մեծարելու նրանցից թերեւս ամենահամեստին՝ Անուշ Մաթեւոսյանին, փոքրամարմին եւ ազնվազարմ այդ կնոջը, որը ոչ մի առիթ չօգտագործեց իր արածը երեւան հանելու եւ իր անունը [illegible] համար:

Անուշ Մաթեւոսյանը ծնվել է Ստամբուլում, բարեգործ եւ ազգային գործիչ Գալուստ Մաթեւոսյանի ընտանիքում: 1965 թ. Մաթեւոսյան ընտանիքը տեղափոխվում է ԱՄՆ: Երկար տարիներ օրիորդ Անուշը աշխատել է հիվանդանոցում, սակայն որոշ ժամանակ անց քրոջ՝ Սիրանույշի հետ ձեռնամուխ է լինում անշարժ գույքի առուվաճառքին: Տարիների քրտնաջան աշխատանքը քույրերին հնարավորություն է տալիս որոշակի դրամագլուխ կուտակել: Եվ այդ դրամագլուխը միասնական որոշմամբ նրանք տրամադրում են հայրենանվեր գործունեությանը: Դեռ 1985 թ.-ից սկսած քույրերը տարբերաբար մեծ գումարներ են նվիրում Նյու Յորքի առաջնորդարանին: 1988 թ. երկրաշարժից հետո նրանք առաջիններից էին, որ դրամական կարեւոր օժանդակություն ուղարկեցին հայրենիք: Այդ պահից սկսվեց Անուշ Մաթեւոսյանի «հայրենադարձը», որն իրականացավ 1994 թ.-ին, երբ Անուշ Մաթեւոսյանը առաջին անգամ ոտք դրեց հայրենիք, ավաղ, առանց քրոջ: Այդ այցելության ժամանակ Անուշը որոշեց հանձն առնել Եղեգնաձորի շրջանում գիշերօթիկ դպրոցի կառուցումը, որի բացումը նշվեց օրեր առաջ («Ազգ», 29 օգոստոսի), եւ ԵՊՀ-ի բանասիրության մասնաշենքի ծախս բեւում գտնվող երկու մեծ դահլիճների վերանորոգման ծախսերը: Սրանից բացի՝ Հայ օգնության ֆոնդին 1 մլն դոլար նվիրելով, այդ գումարի տոկոսներով կրթաթոշակ է սահմանել բարձր առաջադիմություն ունեցող [illegible] համար:

Սեպտեմբերի 4-ին հանդիսավոր արարողությամբ նշվեց վերանորոգված երկու դահլիճների բացումը, որոնք այսուհետ կկոչվեն «Սիրան Մաթեւոսյան կրթամշակութային կենտրոն»՝ ի հիշատակ վաղամեռիկ քրոջ՝ Սիրանույշի: Բացումը հարգանքի տուրք էր Մաթեւոսյան ընտանիքին, հանձին Անուշ Մաթեւոսյանի: Հանդիսությանը ներկա էր համալսարանի ռեկտորական, դասախոսական կազմը, ուսանողությունը: Արտասանած ելույթներից հարկ եմ համարում մեջբերել ամենատպավորիչ հատվածները:

«Նրանց վարքում ասվում է, որ բարերարներն ավելի մեծ են, քան հրաշագործները, քանի որ հրաշագործների անունները չեն մնում, իսկ բարեգործներինը մնում են» (Լ. Մկրտչյան):

«Այսօր արտասահմանում շատ կտեսնեք հայ բարեգործների անունները վարժարանների եւ մշակութային օջախների դռներին: Անուշ Մաթեւոսյանի անունը չի պատկանում նրանց շարքին, քանի որ նրանք բոլորը օտար հողի մեջ են, իսկ իր արածը հայրենիքում է» (Շահե արք. Աճեմյան):

Վիգեն Եպս. Այխազյանը ներկաներին հաղորդեց դրվատանքի արժանի եւս մի իրողություն: Օրիորդ Անուշը ձեռնարկել է Ցեղասպանության թանգարանի կառուցումը Վաշինգտոնում եւ դրա համար հատկացրել է 3 մլն դոլար:

Անուշ Մաթեւոսյան անունը դեռ շատ առիթներով կհիշատակվի: Եվ քանի որ Անուշին լսելու եզակի առիթ է ներկայացել, խոսքս ուզում եմ ավարտել մի հատվածով Եղեգնաձորում արտասանած իր ելույթից. «Ես [illegible] անկարող է արտասանել այն [illegible] զգացումները, որ ունեմ հայրենիքի հերոսների հանդեպ... Նրանց նվաճած ազատությունը պահպանելու համար անհրաժեշտ է միասնություն, որը մեր ժողովուրդը, դժբախտաբար, չունի այսօր, եւ ոչ վաղը: Պետք է միավորենք մեր ջանքերը, միտքը եւ հոգին մեր հայրենիքի բարելավության, առաջադիմության եւ ապահովության համար, որպեսզի դիմադրենք եւ դիմանանք 21-րդ դարում»:

Ի. ՇԱՔՈՅԱՆ

Կեղծ եւ վտանգավոր քիմիական ապրանքներ շուկայում

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. Հայաստանի շուկան ողողված է Երեւանի «Կենցաղային քիմիա» գործարանի տարաներին եւ պիտակներին նմանակված կեղծ մաստիկաներով, լվացող մածուկներով եւ «Լոզա» ֆիրմայի օսլայող հեղուկով: Ձեռնարկության խորհրդի փոխնախագահ Ռազմիկ Պետրոսյանը հայտնեց, որ դրանց վրա, ի տարբերություն ձեռնարկության իսկական ապրանքի, բացակայում են արտադրողի հասցեն, թողարկման եւ պիտանելիության ժամկետները: «Ուշադիր լինելու դեպքում միայն հնարավոր կլինի խուսափել անհայտ ծագում ունեցող, հաճախ նաեւ վտանգավոր արտադրատեսակներից», ասաց նա:

Փոխնախագահն ընդգծեց, որ այդ արտադրատեսակներից առավել վտանգավոր են արգելակային հեղուկները, որոնք շարքից հանում են ավտոմեքենայի որոշ մասեր, ինչը կարող է հանգեցնել վթարների: Անանուն արգելակային հեղուկները վաճառքի են հանվում ձեռնարկության գործունեությունից դուրս եկած պիտակները կրող ապակյա կամ պոլիէթիլենային տարաներով: Այդ առիթով նա կարեւոր համարեց հայտարարել, որ «Կենցաղային քիմիա» ձեռնարկությունը ապակյա շշերով արգելակային հեղուկ չի թողարկում:

Պրն. Պետրոսյանը նաեւ հայտնեց, որ ձեռնարկությունը Հայպետստանդարտի հետ համաձայն աշխատելով պարզել է, որ հանրապետության շուկայում զգալի քանակ են կազմում անանուն, պահանջվող չափանիշներին չհամապատասխանող կենցաղային քիմիայի ապրանքները:

Եղանակը Հայաստանում

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ. Հայաստանի տարածքը հայտնվել է Սկանդինավիայից հարավ տեղափոխվող ցուրտ անտիցիկլոնի հարավային մասում, որով պայմանավորված դիտվում է եւ կդիտվի ամպամած՝ ցածր ջերմային ռեժիմով եղանակ: Սեպտեմբերի 5-ին հանրապետությունում սպասվում են տեղումներ, առանձին լեռնային շրջաններում՝ թաց ձյան տեսքով: Շիրակում, Կոտայքում, Գեղարքունիքում, Արագածոտնի լեռնային շրջաններում գիշերը՝ 1-6 աստիճան տաքություն, տեղ-տեղ 0-2 աստիճան ցուրտ, ցերեկը՝ 10-15 աստիճան տաքություն: Լոռիում, Սյունիքի նախալեռներում գիշերը՝ 2-7, ցերեկը՝ 12-17 աստիճան տաքություն: Տավուշում, Արցախում գիշերը՝ 5-10, ցերեկը՝ 14-19 աստիճան տաքություն: Արարատի, Արմավիրի մարզերում, Արագածոտնի նախալեռներում, Վայոց Ձորում, Սյունիքի հովիտներում գիշերը՝ 8-13, ցերեկը՝ 18-23 աստիճան տաքություն: Երեւանում սպասվում է ամպամած, պարզումներով եղանակ, ժամանակ առ ժամանակ թույլ անձրեւ: Ջերմաստիճանը գիշերը՝ 10-12, ցերեկը՝ 18-20 աստիճան տաքություն:

Էջմիածնի Մայր տաճարի մանրակերտը Մինիմունդուսում

1975 թ.-ից ի վեր Ավստրիայի մայրաքաղաք Վիեննայում գործում է Ավստրիա-հայկական մշակութային ընկերությունը Ռազմիկ Թամրազյանի տնօրենությամբ: Վերջերս Հայաստան կատարած հերթական այցի ընթացքում պրն Թամրազյանին հանդիպեցին արտաքին գործերի նախարարությունում եւ ստացան որոշ տեղեկություններ ընկերության կատարած եւ հետագա աշխատանքների վերաբերյալ:

Հայկական մշակույթն ավստրիացիներին ներկայացնելու գործում մեծ դեր է կատարում նաեւ ընկերության ավստրիական կողմը, հեռարձակելով մի շարք ռադիո-հեռուստատեսային հաղորդումներ՝ ներկայացնելով հայ մշակույթի տարբեր ոլորտները: Կազմակերպվում են ցուցահանդեսներ, դասախոսություններ, հայկական ճարտարապետության մասին հրատարակվում գրքույկներ, թարգմանաբար հայ բանաստեղծությունները ներկայացվում ավստրիացիներին: Ընկերությունը Իտալիայի Մերանո քաղաքում տեղադրել է խաչքար Յոհաննես Լեփսիուսի գերեզմանին: Փորձ է արվել խաչքար տեղադրել նաեւ Ֆրանց Վերֆելի գերեզմանին, բայց պարզվել է, որ Վերֆելի կինը կտակով պատվիրել է ամուսնու գերեզմանը չձեւափոխել: Պրն Թամրազյանը նշեց, որ մեծ գրողի կիսանդրին (քանդակագործ Օհան Պետրոսյան) կտեղադրվի քաղաքի կենտրոնական հատվածում, Շիլլերի արձանի հարեւանությամբ: Ընկերության վերջին աշխատանքներից է Էջմիածնի Մայր տաճարի մանրակերտի տեղադրումը Մինիմունդուսում:

Ավստրիայի եւ Իտալիայի սահմանի

վրա գտնվող Քլագենֆուրտ քաղաքում տեղակայված է բացօթյա ցուցահանդես, ուր տեղադրված են 60-ից ավելի երկրների 150 կոթողներ 25 անգամ փոքրացված մասշտաբի մանրակերտեր, որոնցից յուրաքանչյուրը յուրօրինակ գիտական աշխատանք է, որի տեղադրումը պահանջում է նաեւ խիստ նախապայմաններ: Կոթողն անպայման գոյություն պետք է ունենա տվյալ երկրում եւ յուրաքանչյուր քար պետք է դրված լինի նույն համաչափությամբ եւ պատրաստված նույն շինանյութից, ինչ իրականում է:

Հունիսին, երբ Վեհափառ Գարեգին Ա-ն գտնվում էր Վիեննայում, այցելել է նաեւ Մինիմունդուս, օրհնել մեր տաճարը:

Մանրակերտի բացման արարողությանը ներկա են եղել [illegible] 4 նախարարներ, բոլոր [illegible]րը, 7 երկրների դեսպաններ, այդ թվում նաեւ Ավստրիայում ՀՀ դեսպան [illegible] Ոսկանյանը: Մինչ կոթողի բացումը ավստրիական կողմը ներկայացրել է հայ ժողովրդի ողջ պատմության եղեռնը:

Կարեւորելով մանրակերտի տեղադրումը, պրն Հարությունյանն ընդգծեց, որ սա եւս միջոց է աշխարհի լայն լսարանին ներկայացնելու հայոց պատմությունն ու հայ մշակույթը: Թանգարանը հրատարակում է կատալոգ, ուր մանրակերտից բացի համառոտ զետեղված է տվյալ երկրի պատմությունը: Այն տպագրվում է 5 լեզուներով, տարեկան 2 մլն տպաքանակով, իսկ ցուցահանդեսն այցելող զբոսաշրջիկների թիվը տարեկան կազմում է 530 հազար, որի 70 տոկոսն օտարազգի է:

[illegible]

ԱԶԳ

Անդրադարձ

ՀԵՌԱԽՈՍԱՅԻՆ

Ո՞վ է շահագրգռված «ԱրմենՏելի» մրցույթով

ՀՀ վարչապետի մամուլի գրասենյակը օրերս հայտնեց, որ միջազգային մրցույթի ներկայացված «ԱրմենՏել» ձեռնարկության համար ստացվել է 3 առաջարկ, սակայն եւ ոչ մեկը ամբողջությամբ չի բավարարել միջազգային մրցույթի պահանջները։

Իհարկե, ռուսական մամուլից չէ, որ պետք է մանրամասնություններ քաղենք Հայաստանի առօրյայի մասին։ Բայց պատշաճը հատուցենք «Ֆինանսովիե իզվեստիա» թերթի թղթակցի խորաթափանցությանը։ «Հայաստանը սեփականաշնորհում է խոշորագույն ձեռնարկությունները» հոդվածում (ս. թ. օգոստոսի 14) 10 խոշորագույն արտադրությունների եւ Երեւանի 3 լավագույն հյուրանոցների սեփականաշնորհման մրցույթի վերաբերյալ ճշմարտացիորեն նշված է. «Առաջիկա մրցույթի բուն փաստը մասնատել է հայ հասարակությունը», «բայց ամենաթեժ կրքերը բորբոքվել են «ԱրմենՏել» հեռախոսային ընկերության առնչությամբ»։

«Ֆինանսովիե իզվեստիան» թեժ կրքերի պատճառը չի մեկնաբանում, բայց, ինչպես ինձ թվում է, դա մեկն է. հասարակությունն անչափ մտահոգված է ռազմավարական կարեւոր ճյուղի օտարերկրյա քաղաքացիների անձնական կամ կոլեկտիվ սեփականություն դառնալու հնարավոր վնասներից։ Ու թեեւ կառավարական բարձրաստիճան պաշտոնյաներն Ազգային ժողովի [illegible] պրն Եղիազարյանի հետ մեկտեղ հանրությանը համոզում են այնքան էլ սեփական [illegible] «ԱրմենՏելի» աճուրդին տալը ոչ միայն չի բավարարում, այլեւ ընդհակառակը, հանրային կարծիքն անտեսելու կառավարության վճռականությունն էլ ավելի է բորբոքում երկյուղները։

Կարելի՞ է արդյոք հայ սպառողի կասկածամտությանը վերագրել աճուրդի դեմ առաջ քաշվող փաստարկները, երբ բարձրացվում են Ազգային անվտանգության, լայն սպառողին (որն արդեն զգացել է թեեւ վաս, բայց զանգվածային հեռախոսավորման բերկրանքը) կապի համակարգի մատչելիության, ինչպես նաեւ հազարավոր հայ կապավորների առաջիկա գործազրկության խնդիրները։

Կասկած չկա, ամերիկյան «Տրանս Ուորլդ Տելեկոմ» (TWT) ընկերության կողմից Հայաստանի ներդրումային դաշտի յուրացումը կյանքի կոչեց մյուս ճյուղերի նման քայքայվող կապի համակարգին։ Թվային ու մանրաթելային տեխնիկան, փեյջերային եւ անթել կապը, րոպեների ընթացքում առանց խոչընդոտների աշխարհի որեւէ կետ զանգահարելու հնարավորությունն անչափ գրավիչ գործոններ են հանրապետության եւ աշխարհով մեկ սփռված նրա բնակչության համար։ Հիանալի կապը նաեւ գործարար կյանքի զարգացման խթան է, որը նվազեցնում է հետհեղափոխական Հայաստանի օբյեկտիվ եւ սուբյեկտիվ դժվարությունները։

Մյուս դրական արդյունքն այն է, որ, օրինակ, Երեւանում 33 ավտոմատ հեռախոսակայաններից արմատապես արդիականացվում է 5-ը։ ԱՀԿ-44-ը, որը լռում էր գրեթե իր հիմնադրման օրվանից, սպառողին ուրախացնում է կապի անթերի որակով։ Արդեն միացված է ԱՀԿ-45-ի մոտ 6000 բաժանորդահամար, եւ շուտով հերթը կհասնի «Կենտրոնին»։ Դրանով իսկ որոշ չափով կատարելագործվում է այն հիմքը, որ դեռ խորհրդային իշխանության տարիներին բառացիորեն ու ֆիզիկապես վերջնականորեն հնացել էր, բայց կես դարի ընթացքում էլ չէր նորացվել, երբ նորացմանն ու արդիականացմանը ձեռնամուխ լիներ ինքը հանրապետությունը։

Ասենք, եկամուտների առումով էլ արդյունքը շոշափելի է. միջազգային խոսակցություններն անհամեմատ շատացել են, ինչը նույնպես նպաստում է ճյուղում ու բյուջեում տարադրամի ներհոսքին։

Կապի նախարարության եւ «ԱրմենՏելի» բարձրաստիճան պետերը սովորաբար հենց սրանով են պատճառաբանում իրենց հայ-ամերիկյան համատեղ ձեռնարկության ստեղծումը, երբ խոսք է բացվում այդ երկվորյակների տարօրինակ մերձեցման մասին։

Սակայն վերհիշենք։ Կապի նախարարության կոլեգիայի որոշմամբ եւ կապի նախարարի 1996 թ. ապրիլի 1-ի հրամանով «Երեւանի հեռախոսացանց» պետական ձեռնարկությունը լուծարվեց առանց որեւէ ծանրակշիռ պատճառի, իսկ ունեցվածքը դրա հաշվեկշռից փոխանցվեց «Հայաստանի հեռախոսացանցի» հաշվեկշռին որպես փայաբաժին «ԱրմենՏել» նորաստեղծ համատեղ ձեռնարկությունում։ Նախքան այդ, դեռ 1995 թ. Երեւանի քաղաքային հեռախոսացանցի կապի շրջանային հանգույցները զրկվել էին իրավաբանական անձի կարգավիճակից եւ դարձյալ Երեւանի քաղհեռախոսացանցի կազմում մեխանիկորեն «ԱրմենՏելի» սեփականությունը դառնալու համար։

1995 թ. նույնպիսի կազմակերպական բախտի արժանացավ նաեւ Երեւանի միջքաղաքային կայանը։ Դրանից անջատեցին միջազգային (արբանյակային) կապը եւ նույնպես որպես փայաբաժին մտցրին «ԱրմենՏելի» մեջ։

Ենթադրենք, թե դա արվեց կապի բոլոր առաջնակարգ օղակներն արմատապես կատարելագործելու բարի մտադրությամբ։ Բայց այդ դեպքում ինչո՞վ բացատրել միջազգային մրցույթով «ԱրմենՏելի» վաճառման անհրաժեշտությունը։ Չէ՞ որ TWT-ն համատեղ ձեռնարկություն է կազմել 75 մլն դոլար ներդրումային ծրագրով։ Եվ ՀՀ պետական սեփականության դիմաց առաջադրված նրա այդ ենթադրական փայաբաժինը բնավ էլ իրացված չէ։ Մասնավորապես մամուլում խոսվում է ներդրումների չնչին գումարի մասին (13–20 մլն դոլար), որ ծախսվել է վերոհիշյալ աշխատանքների կատարման նպատակով։

Բայց եթե կապի վերակառուցումն ու արդիականացումը հիանալի են արվել, եղել են թե ներդնող, թե ծրագիր, ապա ինչո՞վ պատճառաբանել մրցույթը։ «ԱրմենՏել» համատեղ ձեռնարկության ֆինանսական վիճակի հնարավոր վատթարացմա՞մբ։ Թեեւ համատեղ ձեռնարկության հիմնադիր խորհուրդը խնամքով գաղտնի է պահվում, բացահայտելով թերեւս միայն պարոնայք Ղահրամանյանին (ՀՀ), Հրաչ Հակոբյանին (ԱՄՆ), մեկ էլ «ԱրմենՏելի» գործադիր տնօրեն պրն Սողոմոնյանին, այդուհանդերձ մեծ դժվարությամբ հաջողվեց պարզել հետեւյալը. համատեղ ձեռնարկության հայկական կողմը երաշխավոր չունի եւ սնանկացման դեպքում նա այլեւս կորցնելու բան չուներ. Մինչդեռ ամերիկյան կողմի երաշխավորն ամերիկացի անչափ հարուստ գործարար Գարի Հոմն է, որն անձնական անշարժ գույքով պատասխանատու է ֆիրմայի ֆինանսական վիճակի համար։

Ինչպես տեսնում ենք, Հայաստանն ամեն դեպքում վնասով չէր մնում։ Իսկ եթե հաշվի առնենք, որ ֆինանսական անվտանգության եւ ներդրումային հիանալի ծրագրի առկայության պայմաններում «ԱրմենՏելը» 40 դոլար եւ ավելի բարձր աշխատավարձով ապահովում է իր ամբողջ սպասարկու անձնակազմը, միաժամանակ զբաղվելով կադրերի որակավորմամբ, ապա մրցույթի հայտարարման պատճառը ծառանում է առավել բացահայտորեն։

Իրոք, որո՞նք են շարժառիթները։ Մանավանդ եթե նկատի ունենանք, որ դեռ նախարարի վերոհիշյալ հրամանի հրապարակման պահին մրցույթի գաղափարը հղացվել էր թե նախարարությունում եւ թե վերեւներում։ Համենայն դեպս դեռ 1996 թ. դեկտեմբերին կապի աշխատողների հանրապետական արհմիության նախագահությունը ՀՀ ղեկավարությանը բողոքի նամակ գրեց ծրագրված աճուրդի առիթով («Գոլոս Արմենիի», 12 դեկտեմբերի 1996 թ.), եւ ինչպես տեսնում ենք, արհմիութենական կոմիտեն առավել խորաթափանց եղավ։

Վաճառահանման այդ ընթացքը մշուշով է պարուրում «ԱրմենՏել» համատեղ ձեռնարկության ստեղծման բուն գաղափարը։ Այն տպավորությունն է ստեղծվում, թե նախօրոք ծրագրված է եղել սեփականության ձեւերի փոփոխման խորամանկ խաղ, որն ավարտվելով մրցույթով, կսրբի խաղացողների բոլոր հետքերը։ Արժե դիմել տարբեր շրջանակներում տարածվող լուրերին եւ «ԱրմենՏելի» պատմությունը կնմանվի հնարամտորեն մտահղացված դետեկտիվ սյուժեի։ Դատեցեք ինքներդ։

Մրցույթի կապակցությամբ մամուլում եւ այլուր չարչրկվում է երկու ցուցանիշ. 51 տոկոս եւ 500 մլն դոլար։ Դրանցից առաջինը «ԱրմենՏել» համատեղ ձեռնարկությունում պետական բաժնեմասն է, երկրորդը՝ մրցույթի ներկայացված համատեղ ձեռնարկության ունեցվածքի մոտավոր արժեքը։ Բայց եթե հավատանք ասեկոսեներին, ապա ՀՀ ամբողջ հեռախոսացանցը կենտրոնացված է «ԱրմենՏել» համատեղ ձեռնարկությունում 49 տոկոս+2 տոկոս+49 տոկոս փայատիրական մասնաբաժիններով։ Բերված թվերի մեջ միայն 2 տոկոսն է պետության սեփականությունը, ի դեմս ՀՀ կապի նախարարության, մինչդեռ 49 տոկոսը TWT-ի սեփականությունն է, իսկ մնացած 49 տոկոսը «Հայաստանի հեռախոսացանց» փակ բաժնետիրական ընկերության փայաբաժինը, որն այլեւս պետական չէ, քանի որ այդ տոկոսներում զուտ պետական սեփականություն գոյություն չունի։

Ինչ վերաբերում է TWT-ի բաժնին, անհիմն է գնահատել այդ սեփականությունը։ Թեկուզ այն պատճառով, որ TWT-ն ստանալու է իր 49 տոկոսի հետ համեմատելի վիթխարի գումար, որն անհամադրելի է սեփական ներդրումների հետ (13–20 մլն դոլարի դիմաց՝ մոտ 250 մլն դոլար)։

Իսկ ի՞նչ կստանա պետությունը։ Ասում են, 500 մլն դոլար գումարի կեսը, որը 49+2+49՝ դասավորության դեպքում անչափ դժվարանում է։ Մնում է հարց տալ. 2–3 մլն դոլարը որեւէ բան կփոխի՞ պետբյուջեում։

Երեւի հենց դա է սակարկության գլխավոր փաստարկը։ Իսկ որ հեղինակները նախօրոք էին պատրաստվել աճուրդին, իմանալով, թե գինը եւ թե հնարավոր գնորդին, կասկած չի հարուցում։ Չէ՞ որ միայն ճանաչելով գնորդներին, պետական այրերը հիմնովին մերժում են արկածախնդրությունը «Հայաստանի հեռախոսացանցի» ձեռքբերումը որեւէ թուրքի կամ ԿՀՎ-ի գործակալների կողմից։ Ինչո՞ւ թուրք, եթե TWT-ն հատուկ նպատակով Հայաստան է եկել, որպեսզի նախօրոք հեռախոսացանցը պատրաստի վաճառքի, ստանալով վիթխարի եկամուտներ։ Պատահական միջնորդների ու գնորդների համար նման բերքեր չեն արվում նույնիսկ հանուն Հայաստանի բյուջեի։

Նրանք նպատակին գնացել են անչափ հետեւողականորեն, չմոռանալով ոչ մի բանի։ Այսպես, ժամանակին պետական այրերը գրավոր հավաստիացումներով բթացրել են հանրապետության կապավորների զգոնությունը եւ որպես արդյունք, նրանք ապօրինաբար օտարվել են «Հայաստանի հեռախոսակապի» պետական սեփականության 20 տոկոսի անվճար սեփականաշնորհման օրինական իրավունքից։ Էլ ո՞ր Քեռի Սեմը, հետեւելով Հայաստանի օրենսդրության պահանջին, վաճառքից հետո հայ կապավորներին կվերադարձնի սեփականության իրենց բաժինը։

Ինչ վերաբերում է մյուս անորոշություններին... Եթե պաշտպանության նախարարությունը կամ ՆԳ եւ ազգային անվտանգության նախարարությունը ունեն կապի սեփական գծեր, ապա կառավարական կապը վարձակալում է Երեւանի քաղաքային հեռախոսացանցի գծերը, այնպես որ «ԱրմենՏելի» գնորդի համար կառավարական կապի գաղտնի գոտիներ այսուհետեւ չեն լինի։

Տա Աստված, որ նոր սեփականատերը լինի եւ կարգին մարդ, եւ լավ տնտեսավար, իսկ եթե նա սնանկանա եւ «ԱրմենՏելը» ձեռքից ձեռք անցնի, այդ դեպքում պրն Պողոսյանը կկարողանա՞ արդյոք երաշխավորել Հայաստանի պետական շահերի անձեռնմխելիությունը։

Բազմաբնույթ վտանգների այս ոլորտում անխուսափելի է «Հայաստանի հեռախոսացանցը» սպասարկող հազարավոր աշխատողների գործազրկությունը (օրինակ, Երեւանի կապի ձեռնարկությունում նրանց թիվը մոտ 1600 է, ընդ որում կկրճատվի առնվազն 600 մարդ)։ Բայց այդ գործազրկությունը նման պայմաններում դատարկ բան է թվում, որին ամենքս վաղուց համակերպվել ենք։

ՍԱՄՎԵԼ ԱՂԱԲԵԿՅԱՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ

Ուղղենք, որ էլ չսխալվենք

«Ազգ», 12.04.97. «... քարուքանդ է անում ոչ միայն Ստեփան Քյուրքչյանի ներկայացրած նախագիծը, այլեւ նրա մյուս բոլոր ստեղծագործությունները եւս»։ «Այլեւ»-ն ու «եւս»-ը նույն խոսքաշարում արտահայտում են նույն իմաստը։ Դրանցից մեկն ավելորդ է։

Նույն տեղում. «Լեւոնը... հաղթող դուրս գալով...»։ Դուրս են գալիս սենյակից, տանից եւ այլն։ Այստեղ տեղին կլիներ՝ «Լեւոնը, հաղթող դառնալով» (ճանաչվելով), կամ ուղղակի՝ «հաղթելով»։

«Ազգ»-ը 5.07.97. «Նոր եւ անկախ պետությունն անվանվեց Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ, որը 1776 թվականի հուլիսի 4-ին ընդունեց անկախության դեկլարացիան»։ Ի՞նչ է, եթե խոսքը ԱՄՆ-ի անկախության մասին է, անպայման պետք է գործածել օտար եզրը՝ հրաժարվելով «հռչակագիր» հայերեն համարժեքի՞ց։

«Ազգ», 08.07.97. «... ծխախոտի արտադրանքի յուրաքանչյուր 1000 հատի համար հաստատագրված վճարները ֆիլտրով սիգարետներին սահմանված է 1200, իսկ առանց ֆիլտրով սիգարետներին՝ 700 դրամ»։ Նախ՝ եթե «առանց» է, ուրեմն՝ պետք է լինի առանց ինչի՞ (ֆիլտրի)։ Իսկ ավելի ճիշտ է՝ «առանց զտիչի»։

«Ազգ», 12.07.97. «...Նրանց այցը Պելեյի ցուցակի մեջ չեն գրանցել...»։ Հիշեցնենք՝ «յ» ձայնակապը գրվում է «ա» եւ «ո» ձայնավորներից հետո, անգամ եթե խոսքը աշխարհահռչակ մարզիկի անվան մասին է։

ԼԵԶՎԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹՅՈՒՆ

Դիանան արքայադուստր չէր, այլ՝ իշխանուհի

Զարմանալ կարելի է. բոլոր հայերեն թերթերը միաբերան (ես գոնե բացառություն չգտա), հանգուցյալ լեդի Դիանային անվանել են արքայադուստր։ Մինչդեռ տարաբախտ լեդիի կենսագրությունը լավ հայտնի է (եւ նրա զոհվելու առիթով բազմիցս կրկնվեց աշխարհի լրատվական միջոցներով), ու ակնհայտ է, որ Դիանան եղել է Անգլիայի արքայական ընտանիքի հարսը, այլ ոչ թե դուստրը։

Այս երեւույթի պատճառը ակնհայտ է՝ մեր թերթերի ցավալի լեզվական անփութությունը՝ գումարած ռուսերենի ազդեցությունը։ Եվրոպական լեզուներում, նրանց ազդեցությամբ եւ ռուսերենում, լեդի Դիանայի տիտղոսը հնչում է (բերում եմ ռուսական տառադարձությունը) «պրինցեսսա»։ Եվ ռուսերենի ազդեցության տակ որոշվել է, որ այդ բառը պետք է թարգմանել «արքայադուստր»։

Անգլիայի արքաները, այդ թվում ներկայիս գահաժառանգ Չարլզը, ի ծնե ստանում են «պրինց» տիտղոսը, որը համապատասխանում է հայերեն «իշխան»-ին։ Հենց այդպես է թարգմանել Մասեհյանը «Համլետում»։ Ռուսերենը եւս ունի դրա համարժեքը՝ «կնյազ» (որ դա «պրինցի» համարժեքն է, կարելի է համոզվել կարդալով Լեւ Տոլստոյին)։ Ահա՝ ամուսնանալով Ուելսի իշխան Չարլզի հետ, լեդի Դիանան ձեռք էր բերել իշխանուհու տիտղոս, որից նրան չզրկեցին նաեւ ամուսնալուծությունից հետո։

Իսկ խառնաշփոթության պատճառն այն է, որ ռուսերենը, ունենալով հանդերձ բառի համարժեքը, հաստատված բյուր ավանդույթով, գործածության մեջ է դրել նաեւ «պրինց» եւ «պրինցեսսա» ձեւերը, ընդսմին, տալով նրանց «արքայազն» եւ «արքայադուստր» նշանակությունները։ Այստեղ թաքնվում էր երկրորդ վտանգը անտեղյակների համար. «պրինցեսսա» նշանակում է նաեւ «արքայազնի կին», ահա ռուսերենում ստեղծված այս շփոթը, որ պատճենել ենք...

ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Միջազգային խաղաղարար ուժերի ներգրավմամբ համաշխարհային հանրությանը դեռ երբեք չի հաջողվել տարածաշրջանային որեւէ հիմնահարց արմատապես լուծել: Առ-առավելն, նրանք կարողացել են ուժով ճնշել հակամարտ կողմերին եւ հարկադրել դադարեցնելու մարտական գործողությունները, այսպիսով ընդամենը հետաձգելով պատերազմը մինչեւ... իրենց հեռանալը:

Դիտարկենք, թե ի՞նչ տվեց այդպիսի փորձը Բոսնիայի Սերբական Հանրապետությունում, ուր արդեն բավական ժամանակ ՄԱԿ-ի մանդատով, իբ-ցախյան հակամարտության առթիվ մեզ հրամցնում է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եռանախագահությունը), սակայն դա ոչ միայն վերջ չտվեց այդ ողբերգությանը, այլեւ տեղիք տվեց փախստականների հարյուր-հազարավոր զանգվածների նոր հոսքի: Ընդսմին՝ արհեստականորեն գծված քարտեզի մեկ եւ մյուս կողմում մնացած սերբերն ու մուսուլմանները, լքելով հայրենի օջախները, գաղթեցին դեպի յուրայինների վերահսկողության տակ մնացած տարածքները: Դա տրտամճլիկ տեսարան էր, որ հաճույքով ցուցադրում էին հեռուստատեսային գործա-ռավոր սերբերի համար նա մնում է իբրեւ ազգի առաջնորդ, պայքարի հերոս եւ փաստորեն շարունակում է կատարել «ընդհատակյա» նախագահի դեր: Սկզբնական շրջանում նրան փոխարինած Բիլյանա Պլավշիչը, որ Կարաջիչի զինակիցներից էր եւ որի նախագահ դառնալը խիստ բացասաբար ընդունեցին այս աշխարհի հզորները, կարծես թե համաձայն էր խաղատիկնիկային նախագահի իր դերին: Սակայն տարվա ընթացքում նրա հոգեբանության մեջ էլ փոփոխություններ են կատարվել: Տիկին Պլավշիչն այլեւս չի ուզում խաղատիկնիկ Լուկայում՝ արտահերթ նստաշրջանի. նրանք փորձեցին անվստահության քվե տալ իրեն՝ տիկին Բիլյանա Պլավշիչին, նրան պաշտոնանկ անելու հարցը դնելով համաժողովրդական հանրաքվեի (Բոսնիայի Սերբական Հանրապետության սահմանադրությունը չի նախատեսում նախագահին այլ կերպ, բացի համաժողովրդական հանրաքվեից, պաշտոնանկ անելու հնարավորություն): Սակայն այս անգամ էլ խորհրդարանը չկարողացավ հարցը հանրաքվեի դնելու համար անհրաժեշտ ձայների երկու երրորդը հավաքել: Ճգնաժամն էլ ավելի խո-վորների եւ բազմահազար տեղական ցուցարարների բախումը:

Իրադրության հետագա վատացման առումով ամենատագնապահարույցը, թերեւս, բանակի ներքաշվելն է երկրի ներքաղաքական կյանքի հորձանուտը: Եթե երկու ամիս առաջ բանակի ղեկավարությունը հայտարարել էր, թե պաշտպանում է օրինական նախագահ Բիլյանա Պլավշիչին, ապա արդեն օգոստոսի 27-ին հնչել է ճիշտ հակառակ հայտարարությունը՝ խորհրդարանին (կարդա՝ Կարաջիչին) սատարելու մասին:

Պլավշիչը հրամանագրով պաշտո-

Միջազգային խաղաղարարները ընդամենը հետաձգում են պատերազմը

Նրանք անընդունակ են որեւէ հիմնահարց լուծել

րեւ միջազգային խաղաղարարներ, գտնվում են ՆԱՏՕ-ի զորքերը: Նրանց միջուկը կազմում են ամերիկյան ուժերը, եւ այս հզոր երկիրը արդեն մեկ անգամ չի հավաստել, թե մանդատի ժամկետը լրանալուն պես, 1998 թվականի հուլիսի 1-ից, տուն է վերադարձնելու իր զինվորներին: Այդպես է որոշել Կոնգրեսը, որովհետեւ օվկիանոսից այն կողմ զորքեր պահելը նույնիսկ ԱՄՆ-ի համար հեշտ չէ: Բայց դա հարցի միայն արտաքին, այսպես ասենք «տնտեսական» կողմն է: Իրական պատճառը, կարծում եմ, այն է, որ բոլորն էլ տեսան մի պարզ ճշմարտություն՝ Դեյթոնյան գործընթացը քաղաքական առումով սնանկ դուրս եկավ եւ ձախողում է կրում:

Դեյթոնյան համաձայնագիրն ստորագրելուց առաջ, երբ ամերիկյան օդանավերի հրթիռային հարվածների տակ սերբերին ստիպում էին հետ քաշել զորքերը բախման ամենաթեժ կետերից, երբ Քլինթոնի ներկայացուցիչները կամայականորեն գծում էին տարածաշրջանի ապագա քարտեզը՝ սերբերի գրաված 72 տոկոս հողերից նրանց թողնելով 49 տոկոսը, ոմանց, երեւի, թվում էր, թե այդ է՝ Նորին գերազանցություն «աշխարհի կառավարիչների» կամքն օրենք է եւ այլեւս ոչ ոք չի համարձակվի այն խախտել: Զուր հույսեր: Ուժով պարտադրված [illegible] «[illegible]ների անարգել վերադարձի» կետ կար (այդպիսի մի ձեւակերպում այժմ ար-կալությունները: Այն փոքրաթիվ միամիտները, ովքեր հավատացին Դեյթոնյան համաձայնագրի ուժին կամ այլեւայլ պատճառներով չհեռացան եւ մնացին իրենց ծննդավայրում հակառակորդի ենթակայությամբ, չարաչար սխալվեցին: Նրանց կյանքը ամեն պահ վտանգի տակ է, էթնիկ ու կրոնական բնաջնջման միտումով սպանությունները, թալանը, լավագույն դեպքում՝ բնակարաններից արտաքսումները սովորական բնույթ են կրում, մի խոսքով՝ գոյությունը դժոխք է:

Միջազգային խաղաղարարների աչալուրջ հսկողության տակ գտնվող տարածքներում եւս իրավիճակը ուղղակի վատ է: Սերբական Հանրապետությունը բզկտվում է քաղաքական ներքին հակասություններից, միջազգային խաղաղարարների հեռանալու դեպքում այստեղ կարող է բռնկվել եղբայրասպան քաղաքացիական պատերազմ: Մեկ տարի առաջ, փորձելով վերացնել երկրի ներքին կայունության սպառնացող վտանգը, միջազգային հանրությունն ուղղակի ստիպեց սերբական առաջնորդ Ռադովան Կարաջիչին՝ հրաժարական տալ նախագահի պաշտոնից (Կարաջիչի ստորագրությունն, ի դեպ, դրված է Դեյթոնյան համաձայնագրի տակ): Վերջինս հրապարակավ հայտարարեց նաեւ, որ [illegible] է այլեւս երբեք չզբաղվել քաղաքական գործունեությամբ: Բայց հազարավոր ու հազա-

լինել իր երեկվա կուռքի ձեռքում: Երկու ամիս առաջ նա Կարաջիչին մեղադրեց կոռուպցիայով զբաղվելու եւ անդրկուլիսյան ձեւով քաղաքական կյանքին խառնվելու մեջ. խորհրդարանը, որտեղ շատ են Կարաջիչի համակիրները, ըմբոստացավ ազգի առաջնորդի փառազերծմանը, եւ այդժամ Պլավշիչը հրամանագիր արձակեց խորհրդարանը ցրելու մասին: Բայց պատգամավորները ամենեւին [illegible] այդ հրամանագրին: Հաջորդ օրն իսկ հավաքվելով մայրաքաղաք Բանյա

րացավ այն բանից հետո, երբ Պլավշիչը միջազգային խաղաղարարների աջակցությամբ փորձեց գրավել մի շարք «կասկածելի» քաղաքների ոստիկանական բաժանմունքները, ապացուցելու համար, թե դրանք վեր են ածվել պետական հեղաշրջման նախապատրաստման հենակետերի: Այսպիսով, միջազգային խաղաղարարները, իրենց իսկ կարգավիճակին հակառակ, ներքաշվեցին երկրի ներքա-[illegible] Հենց օրերս Բրչկոյում քիչ մնաց շատ մեծ արյամբ ավարտվեր ՄԱԿ-ի զին-

նանք է արել գլխավոր սպայակույտի պետ գեներալ Ջյոլիչին, նրա փոխարեն նշանակելով գեներալ Տարիչին, բայց այս հրամանը չի կատարվել: Պլավշիչը չի կարողացել իր նստավայրում անցկացնել նույնիսկ հանդիպում բանակի հրամկազմի հետ, ներկայացել են տսսկ երկու գեներալ եւ մի քանի ավագ սպա...

Իրավիճակից դուրս գալու համար փորձ է արվում Հաագայի միջազգային դատարան հանձնել Ռադովան Կարաջիչին, գեներալ Մլադիչին եւ մի քանի այլ հայտնի դեմքերի, որոնք մեղադրվում են պատերազմական հանցագործությունների մեջ: Բայց ամբողջ հարցն այն է, թե ո՞վ է նրանց... կալանավորելու: Եթե դա փորձեն անել նույն այդ միջազգային խաղաղարար ուժերը, ապա նրանք կներքաշվեն ուղղակի պատերազմի մեջ սերբերի հետ, այնինչ գնացել են, որպեսզի... դադարեցնեն պատերազմը:

Ռուսաստանի փոխարտգործնախարար Աֆանասեւսկին, սեպտեմբերի 3-ին շտապ թռչելով Բանյա Լուկա, առաջարկել է անցկացնել վաղաժամկետ խորհրդարանական եւ նախագահական ընտրություններ, բայց Պլավշիչը այս վերջինը մերժել է:

Այնպես որ՝ Բոսնիական Սերբիայում վիճակը մնում է ծայրահեղ լար-[illegible] միջազգային խաղաղարարներն այստեղ անզոր են:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Փարիզ. Նավթային արքաները տիրանում են շքեղ հյուրանոցներին

Փարիզի Կոնկորդ հրապարակում գտնվող «Քրիյոն» շքեղագույն հյուրանոցը մեկն է այն քչերից, որոնք դեռեւս պահվում են ֆրանսիական կապիտալներով: Ամեն ինչ սկսվեց 1996 թ. նոյեմբերին, երբ Սաուդյան Արաբիայի Ֆահդ թագավորի եղբորորդին Ալ-Վալիդ արքայազնը 900 միլիոն ֆրանկով (մոտ 160 մլն դոլար) գնեց Փարիզի կենտրոնում գտնվող «Ջորջ 5-րդ» շքեղ հյուրանոցը: Արքայազնը մինչ այդ հայտնի էր նաեւ որպես «Ֆոր սիզընս» հինգաստղանի հյուրանոցների տեր եւ մերձփարիզյան Դիսնեյլենդի խոշոր բաժնետեր:

Չորս ամիս անց նավթատեր Բրունեյի սուլթան Հասան ալ Բոլկիահը՝ աշխարհի ամենահարուստ մարդը (կապիտալը՝ 37 մլրդ դոլար) 420 միլիոն ֆրանկով ձեռք բերեց «Փլազա Աթենե» պերճաշուք հյուրանոցի առեւտրային հարկաբաժինը, իսկ մայիսի սկզբներին՝ «Մյորիս» հյուրանոցը: Իսկ 2.4 մլրդ ֆրանկ պարտք ունեցող «Ռոյալ Մոնսո» ֆիրման, որը հյուրանոցների տեր է Փարիզում, Բիարիցում եւ Նիսում, ստիպված եղավ մայրաքաղաքի կենտրոնում գտնվող համանուն հյուրանոցը վաճառել սիրիացի գործարար Օսման Այդիին, որը նախագահ Հաֆեզ էլ Ասադի մերձավորներից է եւ ազդեցիկ դեր է խաղում ֆրանս-սիրիական հարաբերություններում:

Փարիզյան շքեղ հյուրանոցների տերերի այս փոփոխությունը պատահական չէ: Պարսից ծոցի պատերազմի ընթացքում եւ դրանից հետո շատ հյուրանոցներ տուժեցին գործարար մարդկանց այցերի կրճատման հետեւանքով: 1990-ական թթ. սկզբներին հաճախորդները այլեւս չվերադարձան, նշում է «Էքսպրես» հանդեսը: Վեց տարում այդ հյուրանոցների համարների զբաղվածության միջին տոկոսը 74.8-ից իջավ 69-ի:

Սակայն պերճաշուք հյուրանոցները նույնիսկ եթե դրանք անշահութաբեր են, շարունակում են գրգռել աշխարհի մեծահարուստների ախորժակը, ինչպես հին գինիները կամ նշանավոր վարպետների կտավները: Այնպես որ աճուրդի հանվելու դեպքում հյուրանոցներից յուրաքանչյուրի ձեռքբերման համար անզիջում պայքար է ծավալվում, եւ գներն արագորեն բարձրանում են: Իհարկե, նման հյուրանոցների ձեռքբերումն ինքնանպատակ չէ. նավթային շեյխերն ու սուլթանները ձգտում են այդ ձեւով շահավետ ներդրումներ անել, քանի որ հանրահայտ հյուրանոցները միշտ էլ թանկ են գնահատվում:

Նոր հյուրանոցատերերին մտահոգող միակ տհաճ երեւույթն այն է, որ նրանք (ըստ փորձագետների հաշվարկների) առնվազն 15 տարի պետք է սպասեն իրենց ներդրած գումարի փոխհատուցման համար: Քանզի գնման ծախսերին մեծ մասամբ գումարվում են վերանորոգման ծախսերը: Այսպես, արքայազն Ալ-Վալիդն ավելի քան մեկ միլիոն ֆրանկ է նախատեսել «Ջորջ 5-րդի» 265 սենյակների նորոգման համար, որպեսզի հաճույք պատճառի հյուրանոցի մշտական հաճախորդներին Սոֆի Լորենին, Ֆեյ Դանուեյին, Լուչանո Պավարոտտիին եւ մյուսներին:

Նորոգման աշխատանքներն անհրաժեշտ են նաեւ մեծահարուստ նոր հաճախորդներ գտնելու համար. այսօր հատուկ հյուրերից շատերը նախընտրում են օթեւանել ավելի շուտ նորակառույց չորսաստղանի հյուրանոցում, քան շքեղաշուք հին հյուրանոցի հարկաբաժնում: Հյուրանոցային գործի կանոնների համաձայն, սենյակը կարող է եկամտաբեր լինել, եթե գիշերելու վարձը կազմում է դրա ինքնարժեքի մեկ հազարերորդը: Միաժամանակ եկամտի հավելյալ աղբյուր են ռեստորաններն ու խանութները:

Հյուրանոցները նորոգելով՝ դրանց նոր տերերը մտածում են գլխավորապես այն մասին, թե ինչպես բարձրացնեն վարձը, միաժամանակ չափավորելով անձնակազմի հետ կապված ծախսերը (դրանք կազմում են այդ պատկառելի հաստատությունների դրամաշրջանառության գրեթե կեսը): Սակայն հյուրանոցատեր նավթային արքաների հայտնվելը կարող է ուժեղացնել մրցակցությունը:

Արքայազն Ալ-Վալիդը «Ջորջ 5-րդի» վերանորոգումից հետո համարների միջին վարձը թերեւս դարձնի 5000 ֆրանկ, միաժամանակ օգտագործելով արդեն իսկ իրեն պատկանող «Ֆոր սիզընս» հինգաստղանի հյուրանոցների կառավարման փորձը: Դա անհրաժեշտություն է, քանզի հաճախորդները առաջվա պես հավատարիմ չեն: Պատահական չէ, որ Փարիզի ամենաթանկ հյուրանոցներից մեկը՝ «Բրիստոլը», որն անգլո-սաքսոն ֆինանսիստների հավաքատեղին էր եւ որտեղ «նախագահական» հարկաբաժնում գիշերելն արժե 36 հազար ֆրանկ, ներկայումս փորձում է հրապուրել գլխավորապես նորաձեւության աստղերին: Իսկ ամենաթանկ հյուրանոցում՝ «Քրիյոնում», որտեղ հյուրընկալվում են պաշտոնական պատվիրակություններ եւ որի «նախագահական» երեք հարկաբաժինները միաժամանակ կարելի է վարձել 100 հազար ֆրանկով, այսօր պետության ղեկավարը կարող է հարեւանել ասենք հարդ-ռոքի որեւէ աստղի հետ: Հյուրանոցները չեն խորշում ոչնչից, միայն թե շահույթ լինի:

Պ. Բ.

Եվրամիությունից՝ 90 մլն դոլար Չեռնոբիլին, որպեսզի նոր աղետ չլինի

3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, BBC: Եվրամիությունը Ուկրաինային տրամադրեց 90 մլն դոլար՝ Չեռնոբիլի ատոմակայանին կենսականորեն անհրաժեշտ վերանորոգման համար: 1986 թվականին պայթած ռեակտորի շուրջ կառուցված բետոնե սարկոֆագի վրա ճեղքեր են առաջացել: Հասկացմանը հավանություն տված եվրահանձնաժողովի հայտարարությունում ասված է, որ սարկոֆագը շտապ վերանորոգման կարիք ունի, որպեսզի կանխվի ռադիոակտիվ հոսակորուստը: Այդ գումարը եվրամիության ներդրումն է 300 մլն դոլար արժողությամբ միջազգային օգնության, որը կծածկի սարկոֆագի վերականգնմանն անհրաժեշտ գումարի կեսը:

Թուրքիայում 30 մարդ է զոհվել ավտոաղետի հետեւանքով

ԱՆԿԱՐԱ, 4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Հինգշաբթի առավոտյան Թուրքիայում՝ Անկարայից 200 կիլոմետրի վրա գտնվող Բոլու քաղաքի շրջանում, ավտոաղետ է տեղի ունեցել Թուրքիայի մայրաքաղաքը Ստամբուլի հետ կապող ավտոմայրուղում, որի հետեւանքով զոհվել է առնվազն 30 եւ վիրավորվել՝ 28 մարդ: Միջադեպի վայրից ստացված հաղորդումների համաձայն, Անկարա մեկնող մարդատար ավտոբուսը, ջարդելով պատվարը, անսպասելիորեն հայտնվել էր հանդիպակաց ուղեերթում, որտեղ բախվել էր մեծ արագությամբ սլացող բեռնատարին: Վիրավորները տեղափոխվել են մոտակա հիվանդանոցներ: Աղետի պատճառները հետաքննվում են:

ԱՄՆ-ում տարեկան 1,3 մլն մարդ բռնության է ենթարկվում

ԱՄՆ-ի արդարադատության դեպարտամենտը տեղեկացնում է, որ անցյալ տարվա համեմատությամբ 250 տոկոսով աճել է բռնարարքներից երկրի քաղաքացիների ստացած վնասվածքների թիվը: Այս հաշվարկային տարում ավելի քան 1,3 մլն մարդ է դիմել երկրի բժշկական հաստատություններ՝ ստանալու առաջին բուժօգնություն: Տուժածների 60 տոկոսը տղամարդ է, 40-ը՝ կին: Յուրաքանչյուր 10-ից 9-ը (94 տոկոս) վնասվածք է ստացել հարձակումից, 2 տոկոսը՝ կողոպուտի ժամանակ, 5 տոկոսը՝ առեւանգման կամ սեռական հարձակման դեպքում:

Կանայք ավելի շատ են ենթարկվել բռնության այն անձանց կողմից, ում հետ մտերիմ հարաբերությունների մեջ են, օրինակ՝ ներկա կամ նախկին ամուսնու, ընկերոջ կամ ընկերուհու: Տղամարդիկ ավելի շատ են բռնության ենթարկվել այն անձանց կողմից, որոնց հետ ազգակցական կամ մտերիմ հարաբերությունների մեջ չեն եղել, օրինակ, պատահական ծանոթների կամ անծանոթների:

Հետազոտությունը ցույց է տալիս, որ մոտավորապես 243000 մարդ կամ 17 տոկոսը բռնության են ենթարկվել իրենց մտերիմի կամ կողակցի կողմից:

Սա 4 անգամ ավելի է, քան քրեական արարքներից տուժածների հետազոտման ազգային ծառայության տվյալները, ասում է արդարադատության դեպարտամենտի ներկայացուցիչը: Այսպիսի բարձր ցուցանիշները չեն զարմացնում: Բռնարարքներից տուժածների համարյա կեսը 25-ից ցածր տարիք ունի: Թխամաշկ բնակչության ներկայացուցիչները կազմում են տուժածների 24 տոկոսն այն դեպքում, երբ կազմում են բնակչության միայն 13 տոկոսը:

Հրազենային զենքի տարբեր տեսակներից ստացած վերքերից առաջին օգնություն ստացածները կազմում են 1,3 մլն-ի 5 տոկոսը կամ 70000:

«ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ ՓՈՍՏ»

ԱԶԳ

Մշակույթ

– Պատմությունն ապացուցել է, որ հեռու դարերից սկսած հայերը եւ արաբները փոխադարձ հարգանքով են վերաբերվել միմյանց. դա է պատճառներից մեկը, որ այդ երկու ժողովուրդները հարյուրավոր տարիների ընթացքում համերաշխ են ապրում Սիրիայի հինավուրց հողի վրա: Հայերի գոյությունն արաբական աշխարհում պայմանավորված չէ նրանց կրոնական պատկանելությամբ եւ ոչ էլ արգելակված: Իհարկե, եղել են պատմական փաստեր, երբ մեջտեղ են եկել այսպես կոչված «կրոնական խնդիրներ», սակայն իրականությունն ամեն նման պարագայում ապացուցել է, որ դրանք որոշ շահագրգռված քաղաքական ուժերի (հիմնականում Արեւմուտքի) կողմից շինծու եւ արհեստականորեն հրահրված պատրվակներ էին, վաղամեռիկ պտուղների նման անհաջողության մատնված: Ըստ իս, հայերին եւ արաբներին կապող հիմնական խնդիր կար եւ կա. նույն թշնամին եւ միանման հոգս նրանց ընդդիմանալու հարցը:

– Մեր երկու ժողովուրդների փոխհարաբերությունները հատկապես ակներեւ դարձան հայերի 1915-ի գաղթի ժամանակ:

– Գաղթը երկու տեսակ է լինում. կամովին՝ ձեր ցանկությամբ եւ ստիպողական: Ես խոսում եմ ավելի վաղ պատմական ժամանակների մասին: Ճիշտ է, դուք՝ հայերդ, ստիպողաբար գաղթեցիք ձեր հողից, սակայն այն պատմական ժամանակներում ընտրելով կանգ առաք մեր երկրում: Դուք հենց սկզբից այս հողի հանդեպ վստահություն զգացիք, զգացիք, որ այստեղ կարող եք ապրել եւ զարգացնել ձեր տնտեսական, սոցիալական, մշակութային կյանքը, որ մեր արաբական հողում կարող եք գոյատեւել եւ բարգավաճել: Եվ ձեր ազգային ու մարդկային հատկությունների շնորհիվ ստեղծեցիք մեր երկրում ձեզ համար դրա բոլոր պայմանները եւ արեցիք այն նախքան իրենք արաբները կանեին իրենց համար: Եվ հետո միայն առաջ եկան համատեղ, միասնական ապրելու հարցերը: Երբ հյուր ես ունենում եւ հասկանում ես նրա ցավը, մարդկայնորեն հեշտանում է փոխհասկացողությունը, սրանով է մեծապես հիմնավորված համատեղ կյանքի դյուրին լինելը: Բացի այդ, արաբ եւ հայ ժողովուրդները, յուրաքանչյուրն իր չափով, միասին կյանքի եւ համագործակցության ծիրի մեջ որպես ներդրում բերեցին իրենց փորձառությունը, իմացությունը եւ իմաստությունը. սա նույնպես որոշիչ եղավ բարի հարաբերություններ հիմնելու համար:

– Միշտ ամեն ինչ այդքան անխռո՞վ է եղել...

– Ես նորից ուզում եմ հիշեցնել, որ բոլոր ժխտական երեւույթները պայմանավորված են եղել մեծ քաղաքականության պատմական պահի քմահաճույքներով եւ ներմուծվել են դրսից, ստիպողաբար, ինչն, անշուշտ, ունեցել է իր բացասական հետեւանքները, օրինակ, հայերի մեջ ժամանակին արմատներ գցած խիստ կենտրոնանալու-մեկուսանալու միտումը, որը, սակայն, մեր օրերում զգալի տեղաշարժ է ապրում, ընդառաջ գնալով առավել ջերմ մտերիմ փոխհարաբերությանը: Այս հարցը պետք է լայն ծիրով ընդգրկել. չէ՞ որ մենք չգիտենք, թե ինչ է ծրագրված մեզ համար ապագայում դարձյալ այսօր աշխարհակալ զորեղ ուժերի կողմից: Պետք է միշտ հիշել, որ մեր ժողովուրդներն ունեն լավագույն եւ կատարյալ փոխհարաբերության բոլոր պայմանները:

– Արդյոք արտահայտվո՞ւմ են դրանք այսօրվա մշակութային ասպարեզում:

– Ցավում եմ, մեր ժողովուրդների միջի մշակութային կապերը շատ տկար են, նույնիսկ նախկինից էլ ավելի: Ըստ իս քաղաքական վայրիվերումները չեն նպաստում ժողովուրդների մշակույթների զարգացմանը, էլ ի՞նչ խոսել առնչությունների մասին... Իսկ ինչ վերաբերում է անձնականին, կապերին հայ մշակույթի հետ... Ես շատ ընկերներ ունեմ, բայց գիտեք, նրանց ես ընկալում եմ ոչ որպես հայ ժողովրդի ներկայացուցիչների, այլ պարզապես մտերիմների, համախոհ-արվեստագետների, չնայած որ, անտարակույս, հարգում եմ իրենց ազգային պատկանելությունը: Հետո ես շատ ընդհանուր, միանման մարդկային գծեր եմ գտնում հայի եւ արաբի հոգեբանական տիպերի մեջ:

– Սիրիայի համայնք հաճախակի աշխատելու են հրավիրվում հայաստանցի մասնագետները, բացի այդ, պարբերաբար բերում են իրենց ստեղծագործությունները...

– Միշտ հաճախում եմ Հալեպում կազմակերպված հայաստանցի նկարիչների, քանդակագործների ցուցահանդեսը: Իհարկե, ամեն ինչ հավանել հնարավոր չէ: Բայց անմոռանալի տպավորություն թողած հայ նկարիչների կտավներ եմ տեսել. դրանք ամբողջովին ներթափանցված էին կյանքի ուրախությամբ... Ասացի կյանքի ուրախությամբ եւ հիշեցի հիանալի բանաստեղծ Եղիշե Չարենցին, որին, իհարկե, թարգմանաբար եմ կարդացել: Շատ եմ հավանում. կյանքով լեցուն է, լավ է զգում իր ժողովրդին: Իհարկե, ծանոթ եմ նաեւ Արամ Խաչատրյանի երաժշտությանը, բայց, ընդհանրապես, կրկնում եմ, մեր մշակույթների փոխիմացությունը շատ եւ շատ բերի է: Դրանք մեծապես կապված են երկրի քաղաքական-սոցիալական-տնտեսական վիճակի հետ: Այսօրվա Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական վիճակը մտահոգում է ինձ, թե արդյոք այդ պայմաններում ի՞նչ կարող է ստեղծել հայ մշակույթը: Հնարավոր է, որ քաղաքական իրադարձությունները բարենպաստորեն անդրադառնան հայրենի մշակույթին: Եթե Հայաստանում այդպես լինի՝ լավ է: Սակայն պետք է այլ լուրջ լինել այն իրական վտանգի նկատմամբ, որն օտար, դրսի ձեռքերով կարող է ոտնձգություն անի փոփոխելու երկրի քարտեզները իրական, թե հոգեւոր... Դա կտեղաշարժի ազգային հիմքերը: Գլոբալ առումով մեր ժամանակը մեծ տեղաշարժերի եւ անցումների ժամանակ է: Դա պետք է լավ գիտակցեն մշակույթի գործիչները: Այդ առումով ես մտահոգված եմ ինչպես արաբ, այնպես էլ հայ մշակույթների վիճակով:

– Նման մտահոգությունները խորթ չեն նաեւ մեր մտավորականությանը: Վերջին տարիներին Հայաստանի մամուլում բազմիցս է հնչել եւ շարունակում է հնչել նրա ձայնը հանուն ազգային մշակույթի պահպանման, զարգացման, փոքր եւ մեծ քաղաքականությանը կցորդ չդառնալու, օտարամոլ բարքերին եւ չափանիշներին կույր չգնալու...

– Իհարկե լավ կլիներ, եթե հայ ժողովուրդը ամբողջապես իր երկրում ապրեր՝ երբեք չճաշակելով գաղթի սարսափները: Բայց երեւի խորհուրդ կա նրանում, որ հայը կարողանում է ապրել եւ շենացնել այն հողը, ուր բնակվում է, ու մեր երկու արաբ եւ հայ ժողովուրդների դարավոր համատեղ կյանքն ու համագործակցությունը ուսանելի օրինակ է աշխարհի երկու այլակրոն այլ ժողովուրդների համամարդկային ընդհանրության, փոխհասկացողության հարցում: Բոլորս Ալլահի որդիներն ենք...

– Ասծո...

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Բոլորս էլ Արարչի որդիներն ենք

Ընթերցողին ենք ներկայացնում «Արաբ մտավորականությունը հայերի մասին» հոդվածաշարի երկրորդ հոդվածը

Զուհեյր Դաբբաղը ծնվել է 1953-ին, ավարտել Դամասկոսի համալսարանի գեղարվեստական բաժինը, երեք տարի արժանացել է «Գյուլբենկյան մրցանակի», որը սահմանած է Միջին Արեւելքի համալսարանների հումանիտար բաժինների գերազանցիկների համար (առանց ազգային պատկանելության նախընտրության): 1977-ից մասնակցում է հավաքական ցուցահանդեսներին, ներկայացրել է նաեւ մի շարք անհատական ցուցահանդեսներ: Բարձր համարում ունի Սիրիայի մշակութային կյանքում եւ որպես քանդակագործ, եւ որպես նկարիչ, եւ որպես արվեստաբան:

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

Շուշիկ Տասնապետյանի ժողովածուն. «Միստիկ»

Գեղեցիկ ավանդույթ է դարձել «Ազգ» օրաթերթի խմբագրությանը հայ գրողների, բանաստեղծների, գիտնականների կողմից իրենց նոր լույս տեսած գրքերի, աշխատությունների ընծայումը: Արդյունքում թերթն այսօր ունի վերջին տարիներին Հայաստանում եւ արտերկրում տպագրված հայ մտավորականության գրչին պատկանող կամ նրանց նվիրված գրքերի պատկառելի ընտրանի:

Ահա օրերս խմբագրությանը իր նոր լույս տեսած քերթվածների ժողովածուն հանձնեց սփյուռքահայ բանաստեղծուհի Շուշիկ Տասնապետյանը: Ժողովածուն, որ կրում է «Միստիկ» խորագիրը, հրատարակվել է Բեյրութում, մեկենասներ՝ տեր եւ տիկին Վարուժան եւ Արմինե Գունտաքճյանների հովանավորությամբ: Գրքում զետեղված են Շուշիկ Տասնապետյանի վերջին երկու տարիների քնարա-փիլիսոփայական բանաստեղծությունները, որոնք իրենց ամփոփ, կուռ ձեւակառուցմամբ, բանաստեղծական պատկերների յուրատիպությամբ ուշագրավ են պոեզիայի սիրահարների համար:

Գերմանիայի երգչախմբային եւ երգեհոնային երաժշտությունը Երեւանում

Ամռան տոթակեզ ավարտին դասական երաժշտության սիրահարների համար ավելի լավ նվեր չէր կարող լինել, քան երգեհոնային երաժշտության երեկոն, որը կայացավ մայրաքաղաքի Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տանը: Մենակատարը՝ գերմանացի երիտասարդ երգեհոնահար, միջազգային մրցույթի դափնեկիր Կարստեն Վիթուեն էր, որը Հայաստան էր ժամանել Երեւանի գերմանական կրթական կենտրոնի երգչախմբի գեղարվեստական ղեկավար եւ խմբավար Արտաշես Բաբայանի հրավերով ու նրա հետ: Երկուսն էլ երաժշտական կրթություն են ստանում Գերմանիայի Էսսեն քաղաքում եւ նույն պրոֆեսորի սաներն են: Ամռան արձակուրդներին Արտաշես Բաբուրյանն իր համակուրսեցուն՝ Կարստեն Վիթուեին հրավիրել էր Հայաստան եւ վերջինս սիրով էր ընդունել այն: Քանի որ գերմանացի հյուրը հայտնի երաժիշտ է իր երկրում եւ արտասահմանում, որոշվեց կազմակերպել նրա մենահամերգը նաեւ Երեւանում, որպեսզի տեղի ունկնդիրները հաղորդակցվեն մեր ժամանակի հայտնի երգեհոնահարներից մեկի կատարողական արվեստին:

Կարստեն Վիթուեը մենահամերգներով բազմիցս հանդես է եկել ինչպես իր հայրենիքում, այնպես էլ Ֆրանսիայում, Իտալիայում, Միացյալ Նահանգներում, Իսպանիայում եւ այլուր: Հայաստանում երգեհոնահարը ելույթ էր ունենում առաջին անգամ:

Համերգից առաջ որոշ տեղեկություններ իմացանք նաեւ Երեւանի գերմանական կրթական կենտրոնի երգչախմբի մասին, որի հետ հանդես էր գալու գերմանացի երգեհոնահարը: Քանի որ երգչախմբի գեղարվեստական ղեկավար եւ խմբավար Արտաշես Բաբուրյանը զբաղված էր փորձով՝ իմ զրույցը կայացավ երգչախմբի պատասխանատու աշխատակից Սեդա Ստեփանյանի հետ:

– Երեւանի գերմանական կրթական կենտրոնի երգչախումբը ստեղծվել է երեք տարի առաջ, ասաց նա: Իրական այս երգչախումբը համալրված է Երեւանի Խաչատուր Աբովյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի, Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայի եւ մայրաքաղաքի այլ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների սաներով: Ստեղծագործական խումբը, շնորհեն Մելանիա Աստվածատրյանի ղեկավարությամբ, մեծ նպաստ է բերում Հայաստանում գերմանական երաժշտական մշակույթի տարածմանը: Երգչախումբը հաջողությամբ ելույթներ է ունեցել Ազգային օպերայի եւ բալետի ակադեմիական թատրոնում, Երեւանի Ստանիսլավսկու անվան ռուսական դրամատիկական թատրոնում, Ֆիլհարմոնիկ փոքր համերգասրահում, ինչպես նաեւ Գյումրիում, Վեդիում եւ Սեւանում:

Երգեհոնային երաժշտության երեկոն ուներ հարուստ ծրագիր, որում ընդգրկված էին գերմանացի կոմպոզիտորների ստեղծագործություններ: Հնչեցին Բախի, Բուկստեհուդեի, Շարպանտյեի, Մենդելսոնի, Շումանի գործերից:

Բացի հայ ունկնդիրներից համերգին ներկա էին նաեւ Հայաստանում Գերմանիայի դեսպանատան աշխատակիցները, ինչպես նաեւ Երեւանում հավատարմագրված երկրների դիվանագետներ, որոնք բացառիկ ջերմությամբ ընդունեցին երգեհոնահարի եւ երգչախմբի համատեղ ելույթը:

Համերգի հովանավորն էր Հայաստանում գերմանական դեսպանատունը:

ՀՐԱՉՅԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Լավ-է ուշ... Ամերիկացիները փորձում են երեխաներին «չփչացնել»

ԱՄՆ-ի հեռուստատեսային արդյունաբերությունը 6 ամիս առաջ նորամուծություն էր արել, ըստ որի հեռուստահաղորդումները ռեյտինգային համակարգի սանդղակով են սկսել չափվել: Այժմ այդ համակարգը կատարելագործվել է եւ ծնողներին հնարավորություն է տալու երեխաներին պաշտպանել բռնության, սեքսի եւ հավանական անվայելուչ արտահայտություններով տեսարաններից, գրում է «Սայենս մոնիթր» հանդեսը, վկայակոչելով Ասոշիեյթիդ պրես գործակալությանը:

Հոկտեմբերի 1-ից ԱՄՆ-ում հեռուստատեսային էկրանի վերեւի ձախ անկյունում տվյալ հաղորդման ռեյտինգի կողքին հնարավոր կլինի կարդալ «V», «S», «L» եւ «D» տառերը (համապատասխանաբար բռնություն, սեքս, լեզու եւ անվայելուչ երկխոսություն), որոնք 15 վրկ շարունակ մեծահասակներին կզգուշացնեն ծրագրի ուղղվածության մասին:

«Ես լիովին բավարարված եմ, ասում է Ամերիկայի Մոշըն Փիքչըր Ասոսիեյշընի նախագահ Ջեք Վալենտին, որը վերահսկում էր TV ռեյտինգային համակարգի ներմուծումը: Մենք խոստացել էինք, եւ խոստումը կատարում ենք»:

Նշենք, որ նախապես համաձայնություն էր ձեռք բերվել հեռուստաարդյունաբերության, ծնողների խմբերի, երեխաների փաստաբանների հետ, որի մասին ԱՄՆ-ի փոխնախագահ Ալ Գորը Սպիտակ տանը կհայտարարի մոտ օրերս:

Ամերիկյան ABC, CBS եւ Ֆոքս ընկերությունները խոշորագույն կաբելային հեռուստատեսությունների հետ արդեն մասն են կազմում այս համաձայնության: Բացառություն է կազմում NBC-ն, որը կարծում է, թե «կառավարությունը չպետք է քիթը մտցնի հեռուստահաղորդումների մեջ»: NBC-ի խոսնակը ասում է, որ իրենք խուսափելու են նորամուծություններից, թեպետ այլ կարծիքի են երկրի օրենսդիրները, որոնք կարծում են, որ վաղ թե ուշ, իսկ ավելի ճիշտ՝ ամենավերջին, NBC-ն ստիպված կլինի «տառեր գրել էկրանի ձախ անկյունում»:

Միաժամանակ ԱՄՆ-ի գրողների, հեռուստաէկրանի գործիչների, տնօրենների արհմիությունները սպառնում են դատական գործ հարուցել՝ պնդելով, որ խոսքի ազատության բռնաբարություն է արվում: Ամեն դեպքում, կարծես թե բանականությունը մոտ է հաղթանակին եւ ոչ պահպանողական Ամերիկայում էլ աստիճանաբար զգուշացումներ են սկսվում երեւան գալ, որոնք, կարծես թե, հասարակական արժեքների են վերածվելու: Ինչը, ցավոք, չի կարելի ասել հայկական բոլոր հեռուստածրագրերի մասին, որտեղ կարծես շփոթել են ուղղությունը եւ հակառակն են գնում:

ԱՐ. Մ.

ԱԶԳ Մարզական

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Թանկարժեք տղայի ոդիսականը

Ռոնալդոն էլ դժվարին ուղի է անցել

Ֆուտբոլասերները հիշում են, թե ինչ քաշքշուկների հետ էր կապված բրազիլացի հայտնի ֆուտբոլիստ Ռոնալդոյի տեղափոխությունը «Բարսելոնից» «Ինտեր»: Ինչեւէ, 1996 թ. աշխարհի լավագույն ֆուտբոլիստը 5 տարի ժամկետով պայմանագիր կնքեց իտալական ակումբի հետ, ըստ որի, 20-ամյա բրազիլացու տարեկան աշխատավարձը կկազմի 3 մլն դոլար: «Հնգամյակի» ընթացքում Ռոնալդոն կվաստակի եւս 14 միլիոն: Ստորեւ հետաքրքիր մանրամասներ ենք ներկայացնում «դարի» գործարքից:

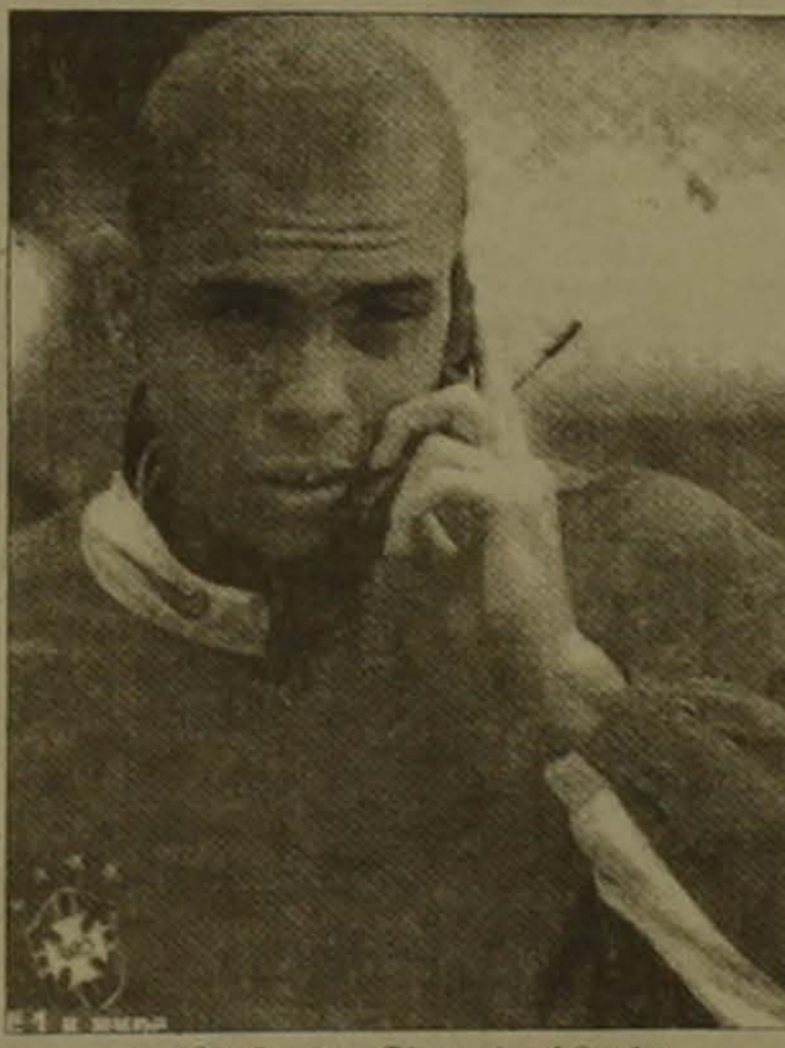

Այս տաղանդավոր ռմբարկուին ձեռք բերելու համար Միլանի ակումբը «Բարսելոնին», որի կազմում հանդես էր գալիս նա անցյալ մրցաշրջանում, վճարեց 32 միլիոն դոլար: Քանի որ տեղափոխության վերաբերյալ բանակցությունները ընթանում էին ոչ թե «Բարսայի» ղեկավարության (այստեղ դրանք սկզբում փակուղի մտան), այլ անմիջապես ֆուտբոլիստի հետ, ապա իտալացիները ստիպված էին եւս 27,5 մլն դոլար վճարել Իսպանիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիային, որպեսզի վերջինս հրաժարվի Ռոնալդոյից: Դրանից հետո իտալական մամուլը շտապեց երբեմնի կուռքին դավաճան անվանել: Նման հարձակումները բացարձակ անհիմն են, քանզի բոլորի համար էլ պարզ է, որ Ռոնալդոն խաղում է կանոններով այն աշխարհի, որում ապրում է: Նույն իտալացիները գիտակցում են, որ Ռոնալդո-«Բարսելոն» համագործակցությունում անձնական ոչինչ չկար: Չէ՞ որ բրազիլացին պատրաստ էր կատալոնյան ակումբում անցկացնել նախատեսված 8 տարիները, եթե ղեկավարությունը կատարեր խոստումը եւ ժամանակին ավելացներ պայմանագրի արժեքը: Մի քանի ամիս առաջ ֆուտբոլիստը նույնիսկ շքեղ առանձնատուն էր գնել Բարսելոնի հեղինակավոր թաղամասերից մեկում՝ Կաստելդեֆելսում, մտադրվելով հիմնովին եւ երկարաժամկետ գրանցվել այս քաղաքում: Սակայն նա հայտարարեց գնալու մասին, երբ ակումբը խոստովանեց, որ չի կարող կատարել պարտավորությունները:

Անհայտ է, թե որքան գումար հայտնվեց նրա գործակալների՝ բրազիլացիներ Ալեքսանդր Մարտինսի եւ Ռեյնալդո Պիտտայի, ինչպես նաեւ իտալացի փաստաբան Ջովաննի Բրանչինիի հաշվին: Հայտնի է միայն, որ այս գործարարները ոչ միայն հսկայական կարողություն ստեղծեցին Ռոնալդոյի շնորհիվ, այլեւ բավականին ձեռք բերեցին ֆուտբոլային գործարարության շրջանակներում: Մարտինսը եւ Պիտտան 14-ամյա տաղանդավոր պատանու բոլոր գործերի իրավունքները 1993 թ. ընդամենը 7,5 հազար դոլարով գնեցին Բրազիլիայի երկրորդ դիվիզիոնի գավառային ակումբ «Սան Կրիստոբալից»: Նույն տարի գործընկերները իրենց «ձագուկը» տարան ցուցադրելու այն ժամանակ «Սան Պաուլո» գլխավորող հանրահայտ մարզիչ Տելե Սանտանային: Սակայն նա չբարեհաճեց ծանոթանալ պատանի հարձակվողի հետ: Երկար բանակցություններից հետո տղայի հետ համաձայնեց 40 հազար դոլարի պայմանագիր կնքել Բելու-Օրիզոնտի քաղաքի «Կրուզեյրո» ակումբի նախագահ Սեզար Մասսին: Եվ միայն մեկ մրցաշրջանի ընթացքում ֆուտբոլիստի գինը աճեց 100 անգամ: Գնալով այն աճեց: ՊՍՎ «Էյնդհովենի» հետ պայմանագիրը 7 մլն դոլար, «Բարսելոնի» հետ՝ 20 միլիոն, ընդ որում, խաղացողի աշխատավարձը կազմում էր տարեկան 2 մլն «կանաչ», չհաշված պարգեւավճարը: Այնուհետեւ «Ինտերը»...

Սակայն սա էլ դեռ վերջը չէ: Արդեն այժմ «ոսկե տղա» Ռոնալդոյի եւ նրա գործակալների մեջքին է կանգնել մարզահագուստի այնպիսի հզոր արտադրող, ինչպիսին է ամերիկյան NIKE ընկերությունը: Ուշագրավ է, որ ամերիկացիներն իրենց ապրանքը գովազդելու՝ գման պայմանագիր են կնքել Ռոնալդոյի հետ: Մինչեւ այժմ նման բացառիկ պայմանագիր ունեին միայն աշխարհահռչակ բասկետբոլիստ Մայքլ Ջորդանը:

1998 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության ընթացքում NIKE-ը մտադիր է շուկա դուրս բերել Ռոնալդոյի անունը կրող մարզազգեստի եւ մարզագույքի համալիր՝ մարզական արտահագուստ, ֆուտբոլի մարզազգեստ, խաղակոշիկներ: NIKE-ի եւ Բրազիլիայի հավաքականի միջեւ 10-ամյա 400 միլիոնանոց պայմանագրում հատուկ նշված է, որ առաջիկայում Ռոնալդոն պարտավոր է մասնակցել 17 մրցաշարերի, որոնք կանցկացվեն ամերիկյան ընկերության հովանու ներքո: Կարճ ասած, միայն թե տիկնիկը թեկուզ այն պլաստիկե լինի, չխոսի, իսկ տիկնիկի խաղացողները իրենց գործը գիտեն...

Պատրաստեց
ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆԸ

Լոզան. Առաջատարը չինացիներն են

Շվեյցարիայի Լոզան քաղաքում ընթանում է սպորտային մարմնամարզության աշխարհի առաջնությունը: Նախօրեին կայացան տղամարդկանց որակավորման մրցումները: Թիմային պայքարում լավագույն արդյունքը ցույց են տվել չինացիները: Ռուսաստանի հավաքականը երկրորդ տեղի համար համառ պայքար է մղում ճապոնացիների հետ: Այս երկրների հավաքականներին հետեւում են Բելառուսի եւ Գերմանիայի ընտրանիները: Գերմանական թիմում են հանդես գալիս Սերգեյ Խարկովը եւ Վալերի Բելենկին: Անհատական պայքարում առաջատարն է բելառուսցի Իվան Իվանովը: Նա աշխարհի բացարձակ չեմպիոն է, բայց վնասվածքի պատճառով չմասնակցեց օլիմպիական խաղերին: Երրորդ դիրքում է ռուսաստանցի Ալեքսեյ Նեմովը:

Եզրափակիչում ԲԿՄԱ-ն եւ «Մաքաբին»

Մոսկվայի հիմնադրման 850-ամյակին նվիրված տոնակատարությունների շրջանակում ԲԿՄԱ մարզահամալիրում «Ալեքսանդր Գոմելսկու գավաթ» անունը կրող բասկետբոլի միջազգային մրցաշար է անցկացվում: Դրան մասնակցում են ԲԿՄԱ-ի, «Ցիբոնայի», «Մաքաբիի» եւ ՊԱՕԿ-ի բասկետբոլիստները: Ի դեպ, այս քառյակը երկու շաբաթից կմեկնարկի բասկետբոլի Եվրալիգայի երկրորդ խաղարկությունում:

Առաջինը եզրափակիչ դուրս եկան բանակայինները, որոնք վստահորեն պարտության մատնեցին հունական ՊԱՕԿ-ի մարզիկներին 93-75: Ռուսների կազմում ամենաարդյունավետը Սերգեյ Պանովն էր: Մոսկվացիների մրցակիցը դարձավ Իսրայելի «Մաքաբին», որն առավելության հասավ Խորվաթիայի «Ցիբոնայի» նկատմամբ 78-69:

ԼՈՒՐԵՐ

Մեր պատվիրակների նորամուտը վատ չէր

Օգոստոսի 24-31-ը Իսրայելի մայրաքաղաք Թել Ավիվում անցկացվեց առագաստանավային սպորտի աշխարհի առաջնություն: Մրցապարեզ էին դուրս եկել նաեւ մեր հանրապետության պատվիրակներ սեւանցիներ Ալեքսանդր Սիմոնյանը եւ Արտակ Սուքիասյանը: Այս զույգը «470» առագաստանավերի դասում մտավ արծաթե եզրափակիչ եւ 60 անձնակազմերի մեջ գրավեց 24-րդ տեղը: Այս մասին տեղեկացանք սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից:

Երկու արծաթե մեդալ ըմբշամարտի աշխարհի առաջնությունում

Սամբո ըմբշամարտի պատանիների եւ երիտասարդների աշխարհի առաջնությունը կայացավ Ռուսաստանի Ակտյուբինսկ քաղաքում օգոստոսի 28-31-ը: Սպորտվարչության լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ պատանիների մրցապայքարում բրոնզե մեդալի արժանացան հրազդանցի Մեսրոպ Բարբարյանը (56 կգ) եւ երեւանցի Քաջիկ Պողոսյանը (60 կգ):

Երեւանում է թենիսի միջազգային ֆեդերացիայի ներկայացուցիչը

Սեպտեմբերի 3-ին Երեւան ժամանեց թենիսի միջազգային ֆեդերացիայի եւ մարզաձեւի եվրոպական ասոցիացիայի զարգացման բաժնի աշխատակից, ազգությամբ ֆինն Ուլի Մենտաան: Հարկ է նշել, որ հյուրը նաեւ եվրոպայի պատանեկան հավաքականի ավագ մարզիչն է: Այցելության ընթացքում նա ամեն օր ժամը 9-15-ը Երեւանի քաղաքապետարանի թենիսի մասնագիտացված մարզադպրոցի կորտերում սեմինար պարապմունքներ է անցկացնելու Հայաստանի մասնագետների եւ մարզիչների հետ:

Գարրի Կասպարովը հերքում է

Գարրի Կասպարովը հերքեց «Ժուռնալ դը դիմանշ» թերթի հաղորդագրությունը, թե հոկտեմբերին Ֆրանսիայում կայանալու է իր եւ Անատոլի Կարպովի մրցամարտը: Կասպարովը գտնում է, որ իրենց հնչուն անունները անվճար գովազդի նպատակով օգտագործել է Կամպիեն ֆրանսիական փոքր քաղաքի շախմատային ակումբի նախագահը:

Նոր Կասպարով Նիժնեւարտովսկի՞ց

Ռուսաստանի պատվիրակները հաղթեցին Բելգրադում ավարտված շախմատի համաշխարհային պատանեկան օլիմպիադայում: Երկրորդ տեղը գրավեցին Ռումինիայի շախմատիստները, իսկ բրոնզե պարգեւին արժանացան Ուկրաինայի ներկայացուցիչները: Նկատենք, որ մրցաշարի լավագույն խաղացող ճանաչվեց ամենաերիտասարդ միջազգային վարպետ, Նիժնեւարտովսկի 14-ամյա բնակիչ Դիմա Յակովենկոն: Եվ դա զարմանալի չէ, քանզի նրա մարզիչն է Ալեքսանդր Նիկիտինը, որի սանն է եղել մի ժամանակ Գարրի Կասպարովը:

Մարադոնան հոգնել է պայքարելուց

Արգենտինյան ֆուտբոլի արքա Դիեգո Մարադոնայի կրկնակի դոպինգ ստուգումը եւս դրական արդյունք տվեց: Դա աշխարհահռչակ ֆուտբոլիստին սպառնում է 1-5 տարի որակազրկմամբ, ինչը, փաստորեն, նշանակում է նրա ֆուտբոլային կարիերայի ավարտը: Ինքը՝ Մարադոնան մի քանի օրվա մեկուսացումից հետո, համաձայնեց հեռուստահարցազրույցի, որում արցունքախառն չժխտեց, թե արգելված դեղամիջոցներ չի օգտագործել, բայց շեշտեց, որ որոշ մութ ուժեր ցանկանում են իր ձեռքը ատրճանակ դնել՝ ինքնասպանության համար: «Ես այլեւս պայքարելու ուժ չունեմ», - այսպես եզրափակեց իր ելույթը Մարադոնան:

Աստղերի փայլը խամրում է

ԱՄՆ թենիսի բաց առաջնությունում աստղերի մեծ մասի պարտություններից հետո, առաջին դիրք են դուրս գալիս ետնապահները: 17-ամյա ամերիկուհի Վենուս Ուիլյամսը, հաղթելով ֆրանսուհի Սանդրին Տեստյուին, կիսաեզրափակիչում կհանդիպի ռումինուհի Իրինա Սպիռլեային, որը առավելության էր հասել աշխարհի թիվ 2 ռակետ Իրինա Սպիռլեյի նկատմամբ: Ամերիկուհի Լինդսեյ Դեւենպորտը, որ պարտության էր մատնել չեխ մարզուհի Յանա Նովոտնային, ուժերը կչափի Հինգիս-Վիկարիո զույգի հաղթողի հետ:

Բռնցքամարտի մեծ կազմակերպիչ 66-ամյա Դոն Քինգը կրկին գործի է անցել: Միշտ է, արդեն առանց Մայք Թայսոնի, բայց առայժմ դեռ ընկերակցելով WBA ծանր քաշում աշխարհի չեմպիոն Էվանդեր Հոլիֆիլդին: Նախատեսվում է Հոլիֆիլդ-Մուրէ մրցամարտ, որն ինչպես միշտ կկայանա Լաս Վեգասում նոյեմբերին:

ԱԶԳ օրվա հետքով

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հայկական արտադրանքը տարբերաբար կհայտնվի գերմանական ցուցասրահներում

Գերմանական GTZ (Գերմանիայի տեխնիկական աջակցություն) ֆիրման սկսում է «Հայաստանում մասնավոր տնտեսության խրախուսում» ծրագիրը: Այդ առթիվ երեկ երեկոյան «Արմենիա» հյուրանոցում կայացավ շնորհանդես, որին մասնակցում էին ՀՀ-ում Գերմանիայի դեսպանության, GTZ կազմակերպության, ՀՀ առեւտրի եւ արդյունաբերության նախարարության, առեւտրի պալատի եւ այլ հաստատությունների ներկայացուցիչներ, լրագրողներ:

Ինչպես ներկայացրեց ԳԴՀ դեսպան Կարոլ ֆոն Մյուլլեր Հոլբֆենփերը, ծրագիրը կյանք է առնում ՀՀ առեւտրի եւ արդյունաբերության նախարարության օժանդակության շնորհիվ: Այն ուղղված է միջին եւ փոքր ձեռնարկությունների խրախուսմանը, որոնք եւ տնտեսության հիմքն են: Գերմանիան բավականաչափ փորձ ունի կուտակած այդ ասպարեզում, եւ հույս կա, որ Հայաստանում եւս մանր բիզնեսը կաշխուժացնի տնտեսությունը: Տիկին Մյուլլերը ծրագրի հաջողության առթիվ իր համոզվածությունը հայտնեց, քանի որ Հայաստանի բազմաթիվ նախարարություններ են հետաքրքրություն դրսեւորել եւ օժանդակելու պատրաստակամություն հայտնել:

Ծրագրի գերմանական կողմի համակարգող Դիտրիխ Նիստրոյը նշեց, [illegible] օգնել բոլոր մանր ու միջին ձեռնարկություններին, ուստի ընտրվել են այն ճյուղերը, որոնք զարգանալու եւ արտահանելու հնարավորություններ ունեն: Դրանք են հաղորդակցման տեխնոլոգիաները, զբոսաշրջությունը, մեքենաշինությունը (ավելի ստույգ՝ էլեկտրատեխնիկայի բնագավառը): Ծրագրի իրականացման ընթացքում նաեւ այլ բնագավառներ կարող են ընտրվել:

Հայկական կողմից աշխատանքը համակարգելու է Արա Վարդանյանը, ըստ որի ծրագրի առաջնային խնդիրներից մեկը դրսում, այն է միջազգային ցուցահանդեսներում հայ արտադրողների աշխատանքը ներկայացնելն է: Իսկ քանի որ Եվրոպայում կազմակերպվող ցուցահանդեսների 60-70 տոկոսը բաժին է ընկնում Գերմանիային, սա միաժամանակ Եվրոպայի շուկա մուտքի հնարավորություն է:

Տեղական ֆիրմաները կհոգան միայն ավիատոմսերի հետ կապված ծախսերը, մնացյալ խնդիրները կարգավորելու է գերմանական կողմը: Պատկերացում տալու համար ասենք միայն, որ ցուցահանդեսում տաղավարի 1 քառ. մետրն արժե 180-290 մարկ:

«Ժամանակը չէ՞, արդյոք, որ ուսումնասիրման փուլից անցնենք արտահանման փուլի», մեր հարցին պրն Վարդանյանը պատասխանեց, որ դեռ առաջին քայլերն են արվում, որտեղ մեր ձեռնարկությունները նախ պետք է ճշտեն իրենց ապրանքների արժեքը միջազգային շուկայում: Համենայնդեպս, գերմանական ինֆորմացիոն ծառայությունների տվյալներով, գերմանական շուկայի ապրանքների 50 տոկոսը նորանկախ եւ զարգացող երկրներից են:

Ծրագրի ֆինանսական արժեքը պրն Վարդանյանը չկարողացավ մեզ հայտնել, որովհետեւ այն շարունակական է, եւ ամեն ինչ կախված է նրանից, թե ինչպես կզարգանան մեզ մոտ շուկայական հարաբերությունները, ինչպես կաշխատեն ֆիրմաները:

Հոկտեմբերի վերջին ծրագրի շրջանակում Մյունխենի Sistems ցուցահանդեսին մասնակցելու կմեկնի առաջին խումբը՝ 3 ծրագրավորողներ:

GTZ-ը կառավարության կառույցում գտնվող կազմակերպություն է, խորհրդատուներից մեկը աշխարհում ծառայության ոլորտում, որ օժանդակում է զարգացմանն ուղղված համագործակցությանը:

Պրն Նիստրոյը իր խնդրանքը հայտնեց կառավարական շրջանակների եւ մամուլի ներկայացուցիչներին ծրագրի իրականացմանը աջակցելու համար: Կարեւորելով զանգվածային լրատվության դերը, նա պատրաստակամություն հայտնեց մշտապես լուսաբանել ծրագրերի ընթացքը:

Մենք կսպասենք:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՅԱՆ

Բջջային հեռախոսը գրգռիչ...

Բջջային հեռախոսակիր շատ հայրենակիցներիս պարզապես անհավատալի կթվա, որ արտասահմանում, օրինակ, խիստ սահմանափակ է դրանցից օգտվելու վայրերի ցանկը: Եվ քանի դեռ նման սահմանափակումը ուղիղ համեմատական է մեր «նորօրյա տերերի» մտավոր սահմանափակության աստիճանին, առայժմ բոլոր իրավական եւ բարոյական արգելքները տվյալ պարագայում դառնում են անընկալելի: Բջջային հեռախոսը մեր նորաթուխ կապիտալիստների նվաճումն է, որով բնականաբար պետք է եւ կարելի է հպարտանալ: Դեռ Հին Արեւելքից է հայտնի, որ նվաճումը ենթադրում է ցուցադրում եւ հնարավորության դեպքում նաեւ հաղթահանդես: Եվ ահա, առաջնորդվելով մարդազգիների զարգացման ընթացքում ձեւավորված ավանդույթներով, նորօրյա հայ «սատեները» աջ ու ձախ ընդգծված կերպով ցուցադրում են իրենց հեռախոսները՝ ինքնագոհ հայացքով ճանապարհելով անցորդներին:

Այնուամենայնիվ, իրականությունը նաեւ այն է, որ բջջային կապի ընկերությունները տարբերաբար իրենց բաժանորդներին ուղարկում են «հեռախոսային հաղորդակցության էթիկայի» հատուկ հրահանգներ, որոնցում նշվում է բջջային կապից հաղորդակցվելու թույլատրելի եւ անթույլատրելի վայրերի ցանկը:

Այսօր համապատասխան արգելակիչ նշաններ կարելի է տեսնել նաեւ Մոսկվայում Մեծ թատրոնում,

մի շարք թանգարաններում, էլիտար ռեստորաններում եւ այլն: Արեւմուտքում «շարժական կապի կիրառման արգելքներ» դրված են բոլոր պետական հաստատություններում, թանգարաններում, խանութներում եւ նույնիսկ հասարակական տրանսպորտում:

Այսպես օրինակ, Globaltel ընկերության կանոնադրությամբ «խստիվ արգելվում է օգտվել բջջային կապից թատերական ներկայացումների ժամանակ, կինոսրահներում, գրադարաններում, ուսումնական հաստատություններում» եւ շատ ու շատ այլ վայրերում: Խորհուրդ չի տրվում հաղորդակցվել փողոցում, հասարակական տրանսպորտում եւ մարզական միջոցառումների վայրերում: Տեսակցությունների ժամանակ եւ հասարակական զուգարաններում չի խրախուսվում:

Քաղաքային տրանսպորտի վերաբերյալ ընկերության կանոնադրության մեջ գրված է «մյուս ուղեւորներին չգրգռելու համար...»: Ջորջթաունի համալսարանի հոգեբանները գտնում են, որ բջջային կապի հրապարակային օգտագործումը պարզապես «գրգռում է շատերի նյարդերը»: Ներկայումս աշխարհում հաճախ կարելի է տեսնել ծեծված հեռախոսասիրոջ եւ ջարդված «բջջային հեռախոս»:

Երեւի թե ժամանակն է, որ մեզանում նույնպես, հատկապես մայրաքաղաքի տարբեր հասարակական վայրերում եւ վարչական կառույցների շրջակայքում, գովազդային պաստառների հարեւանությամբ իր տեղը գտնի բջջային հեռախոսացանցի լիիրավ սուբյեկտը՝ միջազգային արգելակիչ նշանը:

Ա. Դ.

ԱՇԽԱՐՀ

Բոսնիա. Խաղաղապահները սպառնացին ու... հեռացան

4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, VOA, RFI: Եվրոպայում ՆԱՏՕ-ի ուժերի գլխավոր հրամանատար, ամերիկյան գեներալ Ուեսլի Քլարքը նախազգուշացրեց, որ Բոսնիայում ՆԱՏՕ-ի խաղաղապահ ուժերը ռազմական ուժ կկիրառեն, եթե զանգվածային անկարգություններին սպառնալիք առաջանա: Ելույթ ունենալով Վաշինգտոնում, գեներալ Քլարքը մտահոգություն հայտնեց ամերիկացի զինծառայողների եւ բոսնիական սերբերի միջեւ վերջերս տեղի ունեցած բախումների կապակցությամբ, որոնց ժամանակ ցուցարարները խաղաղապահների վրա քարեր ու հրկիզող շշեր էին նետում: Գեներալ Քլարքը նախազգուշացրեց նաեւ, որ ՆԱՏՕ-ի զորքերը կատարելով իրենց խնդիրները, ոչ մի միջոցի առջեւ կանգ չեն առնի: Սակայն այդ բախումների կիզակետ Բրչկոյում գտնվող ՄԱԿ-ի ոստիկանական ուժերը նույն օրը հայտնեցին, որ Բոսնիայում ՆԱՏՕ-ի խաղաղապահ ուժերի ամերիկյան զինվորները երեկ երեկոյան հեռացան Բրչկոյի կամուրջի հսկիչ պահակակետից:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ելցինը խմբագրեց «կրոնական» օրենքը

4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Բորիս Ելցինն այսօր վերադարձրեց Պետդումային հակասական գնահատականների արժանացած խղճի ազատության մասին նոր օրենքը: Նախագահի խոսնակ Սերգեյ Յաստրժեմբսկին հայտարարեց, որ Պետդումայի նախագահին հասցեագրված նամակում նախագահ Ելցինը հստակ առաջարկներ է ներկայացրել օրենքի վերանայման վերաբերյալ: Սերգեյ Յաստրժեմբսկին հայտարարեց, որ օրենքի վերախմբագրված տարբերակը տարբեր կրոնների ներկայացուցիչների եւ պատգամավորների հավանությանն է արժանացել:

Թուրքիան կշարունակի խուզարկել Բոսֆորով անցնող նավերը

4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, VOA: Թուրքիան մտադիր է շարունակել խուզարկել այն բեռնատար նավերը, որոնք ռուսաստանյան նավահանգիստներից ելնելով անցնում են Բոսֆորի նեղուցով: Թուրքիան փնտրում է Կիպրոսի համար նախատեսված հրթիռների մասեր: Թուրքիան հայտարարում է, թե Կիպրոս բերվող հրթիռները վտանգ են ներկայացնում Թուրքիայի անվտանգության համար: Ինչպես հաղորդեց ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալությունը, վերջին շաբաթվա ընթացքում թուրքական իշխանությունները 4 նավ են խուզարկել, որոնք, ինչպես կարծում են, Ռուսաստանի սեւծովյան նավահանգիստներից էին դուրս եկել:

ԵԱՀԿ-ում ԱՄՆ նոր ղեկավար՝ Դեյվիդ Ջոնսոն

Սեպտեմբերի 3-ին, ինչպես տեղեկացնում է USIS-ը, նախագահ Բիլ Քլինթոնը հայտարարել է Դեյվիդ Տիմոթի Ջոնսոնին ԵԱՀԿ-ում Մ. Նահանգների ներկայացուցչության ղեկավար նշանակելու իր մտադրության մասին, դեսպանի աստիճանով: Ինչպես հայտնի է, ԵԱՀԿ-ի կենտրոնատեղին գտնվում է Վիեննայում: Դեյվիդ Ջոնսոնը ասպարեզային դիվանագետ է: Նա իր երկրի շահերը նախապես պաշտպանել է տարբեր երկրներում, աշխատել է պետքարտուղարությունում եւ պաշտպանության նախարարությունում, իսկ վերջերս Սպիտակ տան արտաքին գործերի մամլո քարտուղարի տեղակալն էր:

Կոմորներ. Անժուանում ծանր մարտեր

4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, RFI: Շուրջ 300 կոմորցի զինվորներ ափ դուրս եկան երեկ Անժուան կղզում՝ անջատողականների հենարանում: Ըստ Կոմորների նախագահի ներկայացուցչի, նրանք վերականգնեցին կղզում հանրապետական իշխանությունը՝ հանդիպելով սոսկ աննշան դիմադրության: Նախագահ Մուհամեդ Թաքի Աբդուլ Քարիմի ներկայացուցիչն ընդգծեց, որ «բնակչությունը հիմնականում թեթեւացած ընդունեց բանակային զորամասերի գալուստը, քանի որ որպես պատանդ էր իրեն զգում անջատողականների ձեռքում»: Սակայն ըստ այլ տեղեկությունների, որոնք ստացվել են կոմորյան մարդասիրական «SOS ժողովրդավարություն» կազմակերպությունից, երեկ մինչեւ ուշ գիշեր կղզու գլխավոր՝ Մուցումադու քաղաքում ծանր մարտեր էին ընթանում կառավարական ուժերի եւ անջատողականների զորքերի միջեւ:

Փարիզում՝ պայթյուն. 53 վիրավոր

4 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, RFI, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Փարիզի 15-րդ շրջանում տեղի ունեցած շենքի պայթյունի հետեւանքով վիրավորվել է 53 մարդ, որոնցից երկուսի վիճակը շատ ծանր է: Փարիզի արտակարգ իրավիճակների ծառայությունը հաղորդեց, որ առնվազն 25 մարդ ծանր վնասվածքներով տեղափոխվել է հիվանդանոց: Նախնական տվյալների համաձայն՝ պայթյունը տեղի է ունեցել բնական գազի արտահոսքի պատճառով:

Եթե ցանկանում եք

ծանոթանալ ժուռնալիստիկայի այբուբենին, զանգվածային լրատվության միջոցների մենեջմենթին, գովազդին, լրատվահրատարակչական բիզնեսին, համակարգչային տեխնիկային, օգտվել Ինտերնետից, ֆոտո-տեսախցիկից, դիկտոֆոնից եւ այլն, դիմեք Հայաստանի ժուռնալիստների միության պաշտոնի ժուռնալիստի դպրոց, որը գործում է 1973 թվականից:

Դպրոց կարող են ընդունվել ժուռնալիստական հակումներ ունեցող հանրակրթական դպրոցների բարձր դասարանցիներ եւ շրջանավարտներ, ովքեր հաջողությամբ կգրեն «Առաջին գրիչ» ստեղծագործական շարադրությունը (սեպտեմբերի 15-ին, ժամը 14.30-ին, ժուռնալիստի տանը, Պուշկինի 3ա):

Դասերը վարում են հանրապետության լավագույն մասնագետները:

Ուսման տեւողությունը մեկ տարի: Դասերը շաբաթական երկու անգամ, երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրերին: Պարապմունքների սկիզբը ժամը 14.30-ին:

Ուսուցումը անվճար է: Ավարտողները կստանան սերտիֆիկատ:

Դիմումներն ընդունվում են ամեն օր, ժամը 11-15-ը, բացի շաբաթ-կիրակի օրերից, մինչեւ սեպտեմբերի 15-ը:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել 56-12-76, 56-14-47 հեռախոսահամարներով:

Շտապ գնում եմ

2 սենյականոց բնակարան քաղաքի ծայրամասերում:

Զանգահարել՝ 224268, 230402

Կ ի ն ա մ ե մ

Երեխա, 10 ամսականից բարձր հասակի:

Զանգահարել 248856, 553701:

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով՝ 589167, 581351:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149 Պատվեր 657 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 4. 09. 1997 Գինը 100 դրամ